

తెలుగు భాషా బోధిని

మొదటి పుస్తకం 345/4-83

ఉత్పల సత్యనారాయణాచార్య

11/6/60
A. V. Rao

దక్షిణ భారత హిందీ ప్రచారసభ (ఆంధ్ర)

భైరతాబాదు, హైదరాబాదు - 4

(ఆంధ్రప్రదేశ్)

మొదటి ముద్రణం

మార్చి 1968

2000 ప్రతులు

వెల : ఒక రూపాయి

నాగేంద్ర ప్రింటింగ్ ప్రెస్

మహాకాళి స్ట్రీట్

సికింద్రాబాదు

ముందుమాట

1. ఆంధ్రేతరులకు తెలుగు నేర్పటానికి ప్రత్యేకంగా ఉద్దేశించి శాస్త్రీయ పద్ధతుల్లో రాసిన మొదటి తెలుగు పుస్తకం ఇది. భాషా బోధన విధానంలో జరిగిన పరిశోధనలను దృష్టిలో పెట్టుకొని హిందీ మాట్లాడే విద్యావంతులైన వయోజనుల కోసం దీన్ని తయారుచేశాం.

2. ఈ పుస్తకంలో మొత్తం 24 పాఠాలున్నాయి. 10వ పాఠం తరవాత తెలుగు లిపి ప్రవేశ పెట్టాం; 11 నుంచి 16 దాకా తెలుగుదేశనాగరి లిపుల్ని సమన్వయించుకుంటూ రాశాం; 17 నుంచి 24 దాకా తెలుగు లిపి లోనే పాఠాలున్నాయి. ఆధునిక జీవద్భాష ఏదైనా నేర్చుకోటంలో ప్రాథమిక లక్ష్యం ఆ భాషా వ్యవహారాలతో మాట్లాడగలగటం; ఆ భాషలో రాసిన ఆధునిక సాహిత్యం చదవటం, అపైన శ్రద్ధ ఉంటే ప్రాచీన సాహిత్యం చదవటం-ఉత్తరోత్తర సాధించదగిన లక్ష్యాలు. ఈ లక్ష్యసాధనకు అనువుగా తెలుగుదేశంలో శిష్టులు వ్యవహరించే భాషలోనే సులభసంభాషణశైలిలో ఈ పుస్తకంలో పాఠాలు రాయటం జరిగింది. శిష్టుల భాషలో కొద్దిపాటి ప్రాంతీయ భేదాలున్నా అవి ఒకరినొకరు అర్థం చేసుకోటానికి అడ్డు వచ్చేంత ఎక్కువగా లేవు; ఉదా. చెయ్యటం-చెయ్యడం; చెప్పాడు-చెప్పినాడు, మొ.వి. ఇటువంటి రూప భేదాలన్నీ శిష్టవ్యావహారికంలో మేము ఆమోదించే సాధు రూపాలే.

3. భాష అంటే అనేకవాక్య సముదాయం. అలాటి వాక్యాల నిర్మాణం ఒక్కొక్క భాషకు విలక్షణంగా ఉంటుంది. ఏ భాషలో నైనా చిన్న వాక్యాల పరిమితిని నిరూపించవచ్చు గాని, పెద్ద వాక్యాల పరిమితి నిరూపించటం సాధ్యం కాదు అంటే, 'ఇంతకు మించి పొడుగైన వాక్యం ఈ భాషలో ఉండదు' అని ఎవరూ చెప్పలేరు; కాని 'ఇంతకంటే చిన్నవాక్యం ఉండదు' అని మాత్రం చెప్పవచ్చు. అలాదే తెలుగులో 'ఇది ఏమిటి?' 'అది ఏమిటి?' అనే ప్రశ్నలకు జవాబులుగా 'ఇట్లు, పుస్తకం, గది, చెట్టు, పువ్వు', మొదలైన ఏదో

పదాలను వాక్యాలుగా గూడా ప్రయోగించ వచ్చు. కాని, నేను పైన రాసిన వాక్యాల్లో దేన్నయినా, మరికొన్ని మాటలు చేర్చి ఎంత లెక్కనన్నా పొడు గించవచ్చు. ఈ విధంగా వాక్యాలు భాషలో అనంతంగా ఉన్నా వాటి నిర్మాణంలో ఏవో లెక్కపెట్ట దగినన్ని తీరులు, ఫణితులు, లేక నమూనాలు మాత్రమే ఉంటాయి. వాక్యాలు చిన్నవైనా పెద్దవైనా ఈ నమూనాలను గుర్తించి అలవరుచు కొన్నప్పుడే భాషాభ్యాసన లక్ష్యం సిద్ధిస్తుంది. పుస్తకంలో చదివి గుర్తుపెట్టుకొన్న వాక్యాలనే వాడి, కొత్త వాక్యాలు సొంతంగా సృష్టించే శక్తి లోపించినప్పుడు ఆ భాష రానట్టే. భావనలో పాతుకొన్న వాక్య నిర్మాణ ఫణితుల మూలంగా అవసరాన్ని బట్టి కొత్త వాక్యాలు సృష్టించ గలగటమే అన్య భాషాభ్యాసన లక్ష్యం. ఒక్కొక్క నమూనాలో అనేక వాక్యాలు చదవి, చెప్పి, వర్ణించటం వల్ల - ఆ నమూనా వ్యక్తి భావనలో అలవాటుగా పాతుకు పోతుంది.

4. ఈ పుస్తకం మొదటి పాఠంలో - 'అది ఏమిటి?' 'అది పుస్తకం', 'అది నా పుస్తకం' 'అది చిన్న పుస్తకం' వంటివి నాలుగు నమూనాలున్నాయి. 'అది పుస్తకం' అనే వాక్యంలో రెండు పదాలున్నాయి. అర్థంలోనూ, రూపం లోనూ ఈ రెండు పదాలకున్న పరస్పర సంబంధం ఆ వాక్య నిర్మాణానికి లక్షణం. 'అది' స్థానంలో 'ఇది' చేర్చవచ్చు; 'పుస్తకం' స్థానంలో అమహద్విశేష్యం ఏక వచన రూపం ఏదైనా ఉంచవచ్చు - ఇల్లు, బొమ్మ, జెండా, గోడ, కలం, కాగితం. మొ; వి; అంటే ఈ వాక్యం నమూనా బోధపడ్డ విద్యార్థి నేర్చుకోవలసినవి కొత్తమాటలే; ఆ మాటల్ని నమూనాలో సరిపెట్టి అనేక వాక్యాలు సృష్టించుకో గలడు. ఈ శక్తి అలవడటానికి అట్టే వ్యాకరణం గూడా బోధించవలసిన అవసరం లేదు. ఇదే ఫణితిలో కూర్చిన పది పదిహేను వాక్యాలు చెప్పించి, చదివించిన మీదట వాటిల్లో ఉన్న నిర్మాణసూత్రం సహజంగా గతార్థ మౌతుంది. పై పద్ధతిలో ఒక వాక్యం ఒరవడిని బట్టి అనేక వాక్యాలు కల్పించే పద్ధతిని 'ఆదేశ విధానం' (Substitution) అంటారు.

5. పై చిన్నవాక్యాన్ని 'నా, నీ, మన,' మొ, సార్వనామిక విశేషణాలవల్ల గాని, 'చిన్న, పెద్ద, కొత్త', పాత, మొ. గుణ విశేషణాల వల్ల

గాని పొడుగించవచ్చు. ఉదా : అది నా పుస్తకం, అది కొత్త పుస్తకం? ఈ విధంగా విశేషణలు గాని అవ్యయాలు గాని చేర్చి చిన్న వాక్యాన్ని పొడిగించే పద్ధతిని 'ఆగమ విధానం' (Expansion) అంటారు. ఈ రకంగా నిష్పన్నమైన వాక్యాలకు 'కాదు' చేరిస్తే వ్యతిరేక వాక్యాలవుతాయి; '-ఆ' చేరిస్తే ప్రశ్నార్థక వాక్యాలవుతాయి. ఈ చివరి పద్ధతిలో ఒక వాక్యాన్ని మరొక వాక్యంగా మార్చటం "పరివర్తన విధానం" (Transformation) అంటారు. ఆదేశాగమ పరివర్తన విధానాలు వాక్యాల అన్వయ సంబంధాన్ని తెలియజేస్తాయి. భాషాభ్యాసంలో ఇవి విద్యార్థికి అలవడటం వల్లనే కొత్త వాక్యాలు సృష్టించే శక్తి ఏర్పడుతుంది.

(I) ఆదేశవిధానం :

ఇది అది	ఇల్లు పుస్తకం కలం కాగితం జెండా
ఇవి అవి	ఇళ్లు పుస్తకాలు కలాలు కాగితాలు జెండాలు

(II) ఆగమ పరివర్తన విధానాలు :

- ఇది పుస్తకం → ఇది నా పుస్తకం
↓ ↓
(a) ఇది పుస్తకమా ? → ఇది నా పుస్తకమా ?
(b) ఇది పుస్తకం కాదు. → ఇది నా పుస్తకం కాదు.
(c) ఇది పుస్తకమే. → ఇది నా పుస్తకమే.

పై విధంగా, ప్రాతిపదికగా ఉన్న ఒక చిన్న వాక్యం నుంచి ఆగమ దేశ పరివర్తన విధానాల వల్ల అనేక వాక్యాలు సృష్టించే శక్తి నేర్పటమే భాష నేర్పటం. అధ్యాపకుడు ఈ దృష్టితో పాఠాలు నేర్పాలి.

6. ప్రశ్నోత్తర-పద్ధతివల్ల సంభాషణ - సులభంగా - అలవడుతుంది. అధ్యాపకుడు పాఠంలో ఒక్కొక్క వాక్యం తాను చదివి, విద్యార్థులచేత చదివించి అవసరమైన చోట వాళ్ళ భాషలో అర్థం చెప్పాలి. వీలై సంత వరకూ తెలుగులోనే మాట్లాడుతూ పాఠం చెప్పటంలో ఎక్కువ ప్రయోజనం ఉంది. అర్థం అయినా కాకపోయినా అధ్యాపకుడు మాట్లాడే తెలుగుమాటల వినికిడి విద్యార్థుల అనుకరణ శక్తికి ఆలంబమౌతుంది. పాఠం అంతా చదివించి ఒక్కొక్క పాఠంలో ఉన్న సమూహాల తీరులోనే విద్యార్థులను ప్రశ్నించి వాళ్ళ చేత సమాధానాలు చెప్పించాలి. రోజూ సుమారు ఇరవై నిమిషాలన్నా పాఠంలోని సమూహాలాధారంగా విద్యార్థులు వాళ్ళలో వాళ్ళు ప్రశ్నోత్తర పద్ధతిన సంభాషించుకొనే అలవాటు చెయ్యాలి. లేకపోతే వాళ్ళకు ప్రత్యుత్తర వాక్యాలేగాని ప్రశార్థక వాక్యాలు అలవడవు.

7. హిందీలోని ధ్వనివాక్య నిర్మాణానికి, తెలుగు లోని ధ్వని వాక్య నిర్మాణానికి చాలా తేడాలున్నాయి; సమాన ధర్మాలు గూడా ఉన్నాయి. తేడాలున్న చోట్ల అభ్యాసక్షేత్రం ఉంటుంది. అటువంటి చోట్ల అధ్యాపకుడు ప్రత్యేక శ్రద్ధ చూపాలి; ఎ-ఏ, ఒ-ఓల భేదం, ఇప్పటి తెలుగులో కొత్తగా ఏర్పడ [ఐ] ఆ అనే ధ్వని (చెప్పాడు; మొ.) హిందీ మాట్లాడే వాళ్ళకు ఉచ్చారణ సమస్యలు ఈ తేడాల వల్లనే అర్థంలో మార్పు వచ్చే జంటమాటలు వాళ్ళ చేత పదే పదే చెప్పించి, రాయించి, గుర్తించే శక్తి కలిగించాలి; ఉదా. కొడి-కోడి, గొడుగు-గోడు, మొ. వి.

క్రియలు లేని వాక్యాలు హిందీలో ఉండవు. అవి తెలుగులో ఎక్కువగా వాడుతాం. అందుచేతనే ఉంది-లేదు, మొ. నక్రియాపదాలు ప్రవేశ పెట్టక ముందే ఇటువంటి వాక్యాలతోనే మొదటి నాలుగు పాఠాలు రాశాం. లేకపోతే 'ఇది పుస్తకం ఉంది' అని అలవాటు కొద్దీ అనేస్తారు. వాక్య నిర్మాణంలో ఉన్న ఇలాటి తేడాలపై అధ్యాపకుడు దృష్టి పెట్టాలి. తెలుగు క్రియల్లో-కొంతవరకు హిందీలో లాగానే-డు, రు, వు, రు, ను, ము అనే సర్వనామ విభక్తులు, కర్తృపదసంబంధాన్ని తెలియజేసేవి వస్తాయి. ఉదా.: నేను వెళ్తాను, నువ్వు వెళ్తావు, మొ. వి. అయితే పాఠంలో అందువల్ల ఈరూప

భేదాలు లేని 'తెలుసు' అనే క్రియను ముందుగా ప్రవేశ పెట్టాం. సమాపక క్రియల్లో అటం/అడం రూపాలను, వర్తమాన భూత భవిష్య ద్రూపాలనే మొదటి పుస్తకంలో ప్రయోగించాం. నామ విభక్తుల్లో ప్రధానమైన ను/ని, కు/కి, కోసం, నుంచి, మొ. వే ఈ పుస్తకంలో వాడటం జరిగింది. ఎక్కువ వాడుకలోనలిగే మాటలు రెండువందల యాభైకి మించకుండా మొదటి పుస్తకంలో ప్రవేశ పెట్టాం. అవసరాన్ని బట్టి ప్రతిపాఠంలోనూ అధ్యాపకుడు కొన్ని కొత్త మాటలు చేర్చి, నిరూపించిన వాక్య ఫణితుల్లో విద్యార్థుల చేత చెప్పించవచ్చు.

8. ఈ పుస్తకం చదివిన తరువాత తెలుగు కొంచెం మాట్లాడే శక్తి రావటమే గాక తెలుగులో ఉన్న కొన్ని ప్రధాన వాక్యనిర్మాణాలు అధారంగా సొంత వాక్యాలు కల్పించే సామర్థ్యం విద్యార్థులకు అలవడుతుంది.

9. రెండో పుస్తకంలో 22 పాఠాలున్నాయి. మొదటి పుస్తకంలో రాని నమూనాలు, సంభాషణ శైలిలో ఈ పుస్తకంలో ప్రవేశ పెట్టాం. క్లిష్ట వాక్య రచన దీనివల్ల అలవడుతుంది. చేసి, చేస్తే, చేసినా. చెయ్యకుండా, చెయ్యక పోతే, చెయ్యకపోయినా వంటి అసమాపక క్రియారూపాలు రెండో పుస్తకంలో వస్తాయి. కొద్ది వ్యాకరణ చర్చ, గూడా అక్కడే చేశాం.

ఈ పుస్తకాల్లా వ్రాసిన అధ్యాపకులు, విద్యార్థులు తమతమ పఠన పాఠ నానుభవంతో ఏమన్నా మాధులు చేర్చులు సూచిస్తే కృతజ్ఞతతో స్వీకరిస్తాం.

హైదరాబాద్ విశ్వవిద్యాలయ కృష్ణమూర్తి

హైదరాబాదు

19-5-68

(భాషా శాస్త్ర విభాగాధ్యక్షుడు
ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయం)

సంపాదక మండలి

1. డా. బిఎచ్. కృష్ణమూర్తి
భాషాశాస్త్రవిభాగాధ్యక్షులు
ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయము
2. శ్రీ ఎస్. కృష్ణారావు, ఎం. ఏ., బి. ఎడ్.
3. శ్రీ వి. పి. రాఘవాచారి, బి. ఏ., బి. ఎడ్.,
ఎమ్. ఎల్. సి. (ఆంధ్ర)
4. శ్రీ ఎస్. వి. శివరామశర్మ, ఎం. ఏ.
5. శ్రీ భాలచంద్ర ఆప్టే, 'కాశ్మీ'
6. చంద్రభట్ట అప్పన్నకాశ్మీ

ఒ క మా ట

ఉత్తర భారతంలో తెలుగు, ఇతర దక్షిణదేశ భాషలు నేర్చుకోవాలనే కుతూహలం ఇప్పుడిప్పుడు కనుపడుతున్నది. ఉత్తర ప్రదేశ రాష్ట్రప్రభుత్వంవారు రెండు సంవత్సరాలుగా 10 కేంద్రాలలో దక్షిణ భారత భాషలు నేర్పించే పథకాన్ని అమలు పరుస్తున్నారు. వాటిలో 7 కేంద్రాలలో తెలుగు నేర్పబడుతున్నది. ఆంధ్రప్రదేశ్ నుండి కొందరుపాఠ్యాయు లారాష్ట్రంలో పనిచేస్తున్నారు. ఇతర ఉత్తరదేశ రాష్ట్రాలలో కూడా దక్షిణ భారత భాషలు నేర్చుకోవాలనే కోరిక కలుగుతున్నది. ఇలా నేర్చుకునే వారందరు మాతృభాష (హిందీ) జాగా వచ్చినవారే. తెలుగులో వ్యావహారిక జ్ఞానం సంపాదించుకోవాలని కోరుతున్నవారే. అలాంటి వారికి తగిన పాఠ్యపుస్తకాలు లేవు. ఈ కొరతను తీర్చటానికి దక్షిణ భారత హిందీ ప్రచారసభ ఆంధ్రశాఖ, పాఠ్యపుస్తకాల రచనకు పూనుకొన్నది. “తెలుగు భాషా బోధిని” అనే నాలుగు వాచకాలు, రెండు ఉపవాచకాలు, రెండు అనువాద రచనలు ప్రచురింప బడ్డాయి.

సాధారణంగా వ్యవహార జ్ఞానానికి భాష నేర్చుకొంటారు. ఆంధ్రేతరుల కలా ఉపయోగ పడడానికే శిష్టవ్యావహారిక భాషలో ఈ పుస్తకాలు రచింప బడ్డాయి. వీటిలో అనుసరింపబడ్డ పద్ధతి సంభాషణా పద్ధతి. అయితే శిష్ట వ్యావహారిక భాషకు నిర్దిష్టమైన వ్యాకరణం లేదు. వాడుక రూపాలే ప్రామాణికము లవుతున్నవి. ఈ పుస్తకాలన్నీ పూర్తిగా చదివితే తెలుగు భాషలో ప్రాథమిక వ్యవహార జ్ఞానం కలుగుతుందనే మా విశ్వాసం. కృష్ణ, సుమతి, వేచున శతకాలనుండి, కొంద రాధునికపుల రచనల నుండి పద్యాలు, గేయాలు

కూడా చేర్చాము. తమ రచనలను ఈ పుస్తకాలలో చేర్చడానికి అనుమతించిన డా॥ సి. నారాయణరెడ్డి, 'కరుణశ్రీ' గార్లకు మా కృతజ్ఞతలు.

భారతీయ భాషలలో, హిందీ తర్వాత తెలుగే అధిక సంఖ్యా కుల భాష. హిందీ, తెలుగు-రెండు భాషలకూ విపుల శబ్దరాశిలో సంస్కృతమే మాతృక. కనుక ద్రావిడభాష లన్నింటిలో తెలుగే హిందీ భాషీయులకు చాలా సులభంగా అర్థం కాగల భాష. ఈ పుస్తకాల ద్వారా ఆంధ్రప్రదేశ్ చరిత్ర, సంస్కృతి, జనుల జీవన విధానం, ప్రముఖ నాయకుల పరిచయం కలిగించే ఉద్దేశ్యం కూడా పెట్టుకొన్నాము. మా యీ ప్రయత్నం తెలుగు, హిందీ ప్రాంతాల జనుల సన్నిహితత్వానికి దోహదం చేయగలదని ఆశిస్తున్నాము.

మా యీ కృషిలో తోడ్పడిన డా॥ భద్రిరాజు కృష్ణమూర్తి గారికి, సంపాదక మండలిలోని ఇతర సభ్యులకు, రచయితలకు, చిత్ర కారులకు, పుస్తకాలను అందంగా అచ్చొత్తించిన ముద్రాపకులకు, ఆర్థిక సహాయ మందజేసిన కేంద్ర ప్రభుత్వ విద్యా మంత్రిత్వ శాఖ వారికి మా హార్దిక అభివందనాలు.

స్వామి రామానందతీర్థ

హైదరాబాదు,

20-3-1968.

అధ్యక్షులు

దక్షిణ భారత హిందీ ప్రచార సభ,

(ఆంధ్ర.)

प्रस्तावना

भारत की भिन्न भिन्न भाषाओं के बीच ऐक्य की भावना तथा व्यवहार की अनुकूलता लाने के विचार से दक्षिण भारत हिन्दी प्रचार सभा पिछली अर्ध शताब्दी से हिन्दी प्रचार में संलग्न रही है। महात्माजी की प्रेरणा से सभा ने एक और दिशा में भी कदम उठाया है। वह है, सभी भारतीयभाषाओं तथा साहित्यों में हिन्दी के द्वारा सामंजस्य तथा समचेतना उत्पन्न करना, जिससे देश में राष्ट्रीयता की पुष्टि होती रहेगी।

इधर शिक्षा के क्षेत्र में, केन्द्र सरकार ने त्रिभाषा सूत्र पर अपना विश्वास प्रकट किया और हिन्दी भाषी-प्रान्तों में दक्षिण भारतीय भाषाओं के अध्ययन के प्रति उत्साह दिखाया जाने लगा है। तेलुगु भाषा के अध्ययन तथा अध्यापन के लिए उपयोगी पाठ्य पुस्तकें तैयार कर सहायता पहुँचाने का काम आंध्र प्रदेश की इस सभा ने अपने ऊपर लिया। फलस्वरूप, इस वर्ष ८ पुस्तकें प्रकाशित की जा रही हैं।

तेलुगु आंध्र प्रदेश की भाषा है। हिन्दी के बाद भारत में यही अधिक प्रचलित है। द्राविड परिवार में उत्पन्न होकर संस्कृत तथा प्राकृत से विकास पा जाने के कारण इसे भारत की प्रतिनिधि भाषा कहा जा सकता है। तेलुगु की साहित्यिक शैली लगभग एक हजार वर्ष पूर्व प्रचलित ढांचे पर खड़ी है। इस दीर्घकाल में जो जो परिवर्तन होते आए हैं वे सब आज की व्यावहारिक भाषा में सुनिश्चित हुए हैं। इस वर्तमान शैली को 'शिष्ट व्यावहारिक भाषा' कहा जाता है, और इसी में आधुनिक युग का अधिकांश साहित्य रचा जा रहा है। इन आठ पुस्तकों में इस नूतन शैली का बहु-प्रचलित रूप प्रस्तुत किया गया है। अन्य भाषा-भाषी इसे सीख कर सरलता से विचार विनिमय कर सकेंगे।

इस पुस्तक माला की प्रथम दो पुस्तकें संभाषण के लिए अनुकूल संरचनाओं (स्ट्रक्चरो) के आधार पर लिखी गई हैं। तीसरी और चौथी में ऐसा विषय दिया गया है जिससे पाठक आन्ध्र के लोक-जीवन, इतिहास, साहित्य, कलाकौशल आदि का सामाजिक ज्ञान प्राप्त कर सके। अनुवाद के दो भागों में व्याकरणिक रचना की सामान्य रीतियाँ हिन्दी में समझाई गई हैं और साथ-साथ अनुवाद के लिए अभ्यास भी दिए गए हैं। अंतिम दो पुस्तकें अपठित हैं। प्रारंभिक पुस्तक में दिया गया नागरी लिप्यन्तरण तथा चारों पाठ्य-पुस्तकों के अन्त में दी गई शब्दार्थ सूचियाँ इन पुस्तकों की उपयोगिता को बढ़ा देती हैं।

हम आशा करते हैं कि हिन्दी भाषा-क्षेत्र में इन पुस्तकों का समुचित उपयोग होगा और सभा को इस दिशा में प्रोत्साहन मिलेगा।

हैदराबाद

20-3-1968

अध्यक्ष

दक्षिण भारत हिन्दी प्रचार सभा (आंध्र)

विशेष सूचनाएँ

1. तेलुगु स्वरांत भाषा है। राम्, भीम्, देश्—जैसा व्यंजनांत उच्चारण इसमें नहीं होता। शब्दों के अंत में तथा मध्य में आनेवाले 'अ' स्वर का पूरा पूरा, मुँह खोलकर, उच्चारण किया जाता है। उच्चारण के इस भेद पर ध्यान देना आवश्यक है।

2. 'ऋ' का उच्चारण तेलुगु में 'रु' जैसा होता है। अतः 'ऋण', 'ऋषि', 'ऋष्ण'—जैसे शब्द 'रुण', 'रुषि', 'रुष्ण'—बोले जाते हैं।

3. 'ए' और 'ओ' हिन्दी में दीर्घ स्वर हैं। तेलुगु में इन दीर्घ स्वरों के अतिरिक्त इनके ह्रस्व रूप भी मौजूद हैं। ఎ, ఓ तेलुगु लिपि में ह्रस्व अक्षर हैं, तथा ఎ, ఓ दीर्घ। नागरीलिपि में व्यक्त करने के लिए इन पुस्तकों में ఎ के लिए ऐ तथा ఓ के लिए ओ के संकेतों का उपयोग किया गया है। हिन्दी के एहसान, एकायक आदि शब्दों में ह्रस्व ए (ఎ) तथा ओसारा, सोनार, लोहार जैसे शब्दों में ह्रस्व ओ (ఓ) का उच्चारण होता है।

4. व्यावहारिक तेलुगु की कुछ क्रियाओं में 'आ' की एक विशेष प्रकार की ध्वनि उच्चरित होती है। नागरी और तेलुगु लिपियों में इस के लिए कोई चिह्न न होने से इन पुस्तकों में जगह-जगह अक्षर के नीचे एक छोटी लकीर देकर संकेत किया गया है; जैसे చెప్పాడు, అమ్మాడు। अंग्रेजी के **Taxi** (टैक्सी) **Atom** (ऐटम) के **a** में वही विशेष ध्वनि सुनाई देती है। इस विशेष उच्चारण पर ध्यान देना चाहिए।

5. (तालव्य) च, ज (చ జ) के अतिरिक्त तेलुगु में दन्त्य उच्चारणवाले च, ज (ఛ ఞ) भी प्रचलित हैं। ये ध्वनियाँ मराठी में भी पाई जाती हैं। చ జ का यह भिन्न उच्चारण तेलुगु में मुख्य माना जाता है। यद्यपि कुछ वर्षों से ఛ ఞ की शिरोरेखा तेलुगु की लेखन प्रणाली से उठती जा रही है, प्रस्तुत पाठ्य पुस्तकों में पाठकों के लाभार्थ यह संकेत यथासंभव रखा गया है। इस के लिए नागरी में च, ज के नीचे बिंदी दी गई है।

6. तेलुगु वर्णमाला में साधारण 'र' (ర) के अतिरिक्त कुछ घर्षण ध्वनिवाला ర (ఱ) भी मौजूद है। परंतु इन पाठ्य

पुस्तकों में द्वित्व .रं (ఱ) को छोड़कर अन्यत्र साधारण र (ర) का ही उपयोग हुआ है ।

7. दन्त्य ल (ల) के अलावा तेलुगु में मूर्धन्य ఱ (ళ) का भी उपयोग विस्तार से होता है । मराठी की लिपिमाला में इस के लिए ఱ अक्षर विद्यमान है । कला, महिला, वेला ताल- जैसे संस्कृत शब्द तेलुगु में కల (కళ) महिल (మహిళ) वेळ (వేళ) ताळ (తాళం) बन जाते हैं ।

8. “श” (శ) का उच्चारण हिन्दी में “ष” (ష) जैसा होता है । (उदा: शरबत्, तमाशा, शाम) परंतु तेलुगु में इस का शुद्ध तालव्य उच्चारण ही होता है, मूर्धन्य नहीं ।

9. प्रथम पुस्तक में दी गई लिपि संबंधी सामग्री से लाभ उठाने पर विद्यार्थी तेलुगु लिपि अच्छी तरह सीख सकते हैं जिससे बिना नागरी लिप्यंतरण के ही दूसरी पुस्तक पढ़ना आसान हो जायगा ।

10. प्रथम दो पुस्तकों के हर पाठ में रचना के जो ढाँचे (Structures) प्रस्तुत किये गये हैं, उनके नमूने पर अध्यापक अभ्यास-वाक्यों की संख्या बढ़ा सकते हैं । इसके द्वारा रचना तथा बोलने की शक्ति सुदृढ़ हो जायेगी ।

11. ‘रचना और अनुवाद’ के दोनों भागों में दिये गये अभ्यास के वाक्य नमूने के तौर पर हैं । अध्यापक उनकी संख्या आवश्यकतानुसार बढ़ा सकते हैं । उनका मौखिक अभ्यास अधिक लाभकारी होगा ।

12. तीसरी तथा चौथी पुस्तकों में वेमना, सुमति तथा कृष्ण-शतकं से दिये गये पद्य प्राचीन साहित्यिक शैली के नमूने हैं; गेय पद आधुनिक व्यावहारिक शैली के हैं । शतकों के पद्य कंठस्थ करने योग्य हैं ।

13. यद्यपि व्यवहारिक तेलुगु में संधि विधान का पालन नहीं होता, फिर भी दो-एक नियम ऐसे हैं जिनका पालन साधारण वक्ता भी अनजाने ही कर लेता है । जब दो शब्द एकसाथ बोले जाते हैं, तब इस भाषा की प्रकृति के अनुसार दूसरे शब्द के प्रथम स्वर का आगम पिछले शब्द के अन्तिम स्वर की जगह हो जाता है । जैसे

नीकु + ఎందుకు (नीकु + एँदुकु) मिलकर नीकेँदुकु (नीकेंदुकु) हो जाता है। इसी प्रकार ఎక్కడ + ఉన్నది = ఎక్కడున్నది (एककड + उन्नदि = एककडुन्नदि); అవును + ఓను = అవునోను (अवुनु + औनु = अवुनौनु)। शब्द के साथ प्रत्यय आदि जोड़ते समय भी ऐसा ही स्वरपरिवर्तन होता है, जैसे: నవ్వుతు + ఉన్న = నవ్వుతున్న (नव्वुतु + उन्न = नव्वुतुन्न) చెప్ప + అక = చెప్పక, (चेप्पु + अक = चेप्पक), కొట్టు + ఇంచు + కొట్టించు (कोट्टु + इंचु = कोट्टिटंचु) इस विधान को “पररूप संधि” कहते हैं।

14. రాబోవు (राबोवु), తినగలను (तिनगलनु), చెప్పదగిన (चेप्पदगिन) इन शब्दों में रेखांकित रा.ग.द संधि के कारण से बदले हुए वर्ण हैं; उनका विभजन यों होगा :— రాన్ + పోవు = రాబోవు (रान् + पोवु = राबोवु), తినన్ + కలను = తినగలను (तिनन् + कलनु = तिनगलनु), చెప్పన్ + తగిన = చెప్పదగిన (चेप्पन् + तगिन = चेप्पदगिन) इस रीति को “द्रुत संधि” कहा जाता है। संधि की इन दो रीतियों को अच्छी तरह समझना चाहिए।

15. व्यावहारिक तेलुगु भाषा संयोगावस्था (Synthesis) की प्रक्रिया से प्रभावित होती जा रही है। इस कारण साधारण पाठक को शब्दों के पूर्व रूप जानना कठिन हो जाता है। जैसे—తీసికొన్నాం = తీసి + కొని + నాము, నేర్చుకొన్నామి = నేర్చు + కొన + వలసి + నది, చేసేయ్యాలి = చేసి + వేయ + వలె, తినేశాడు = తని + వేసి + నాడు. भाषा सीखनेवालों को व्यावहारिक रूपों के साथ शब्दों के स्वरूप को भी जानना प्रयोजनकारी होगा।

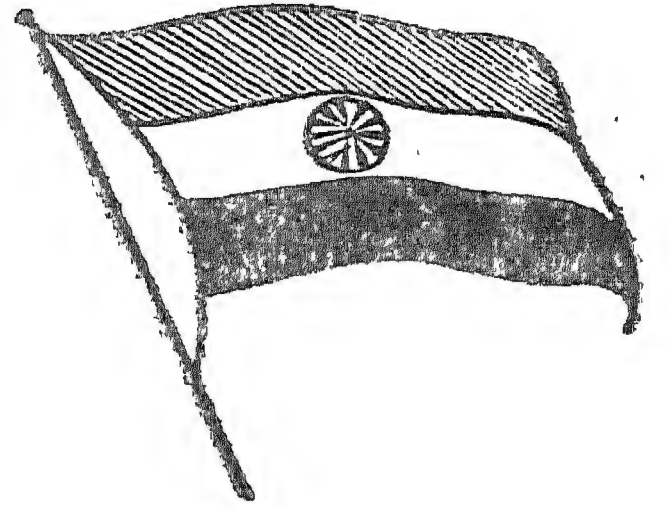
16. अन्य संकेतों का विवरण :— క్రి. धा. = క్రిयाधातु। वि = विशेषण। क्रि. वि. = क्रिया विशेषण; ए. व. = एकवचन। ब. व. = बहुवचन। महत् लि. = मनुष्यों में पुरुष बोधक लिंग। महती = मनुष्यों में स्त्री बोधक लिंग; अमहत् लि. = अप्राणिवाचक—वृक्ष, पशु पक्षी आदि का लिंग।

तेलुगु भाषा बोधिनि

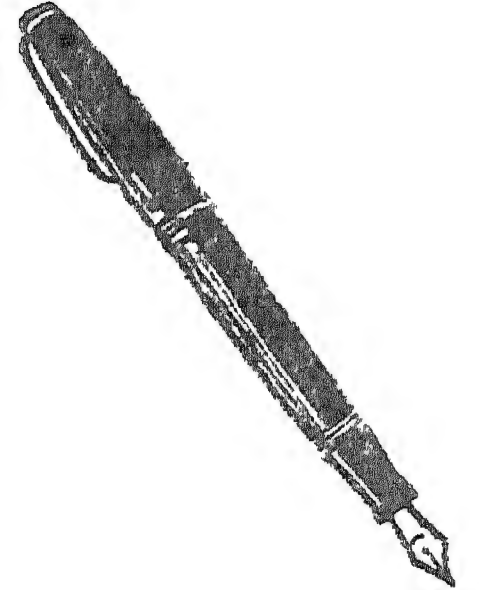
(मोँदटि पुस्तकं)

ओँकटो पाठं

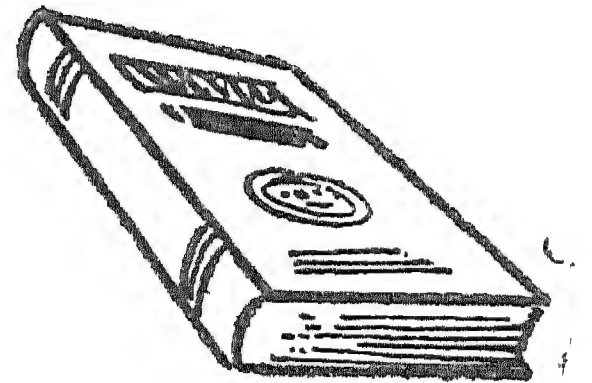
अदि एमिटि ?
अदि जेँण्डा .

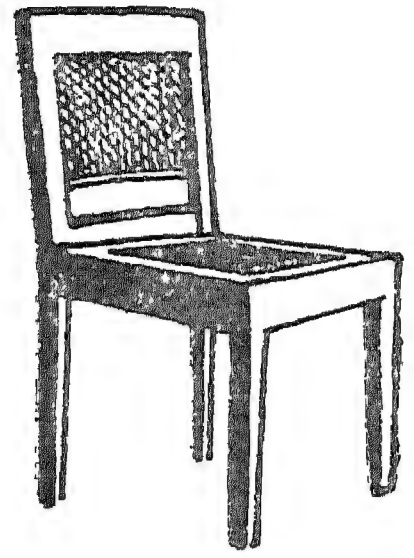
इदि एमिटि ?
इदि कलं .

अदि एमिटि ?
अदि पुस्तकं .

इदि एमिटि ?
अदि कुर्ची .

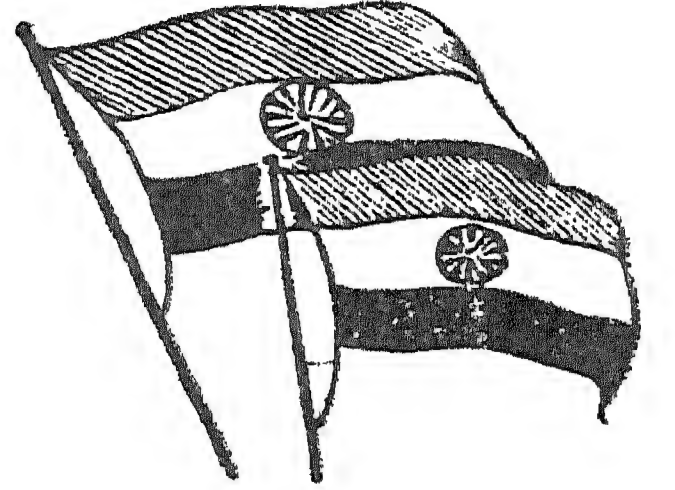

अदि एमिटि ?
अदि बोम्म .
अदि मन जेण्डा .
इदि चिन्न पुस्तकं .
अदि पेद्द कागितं .
अदि मी कुर्ची .
इदि ना बोम्म .

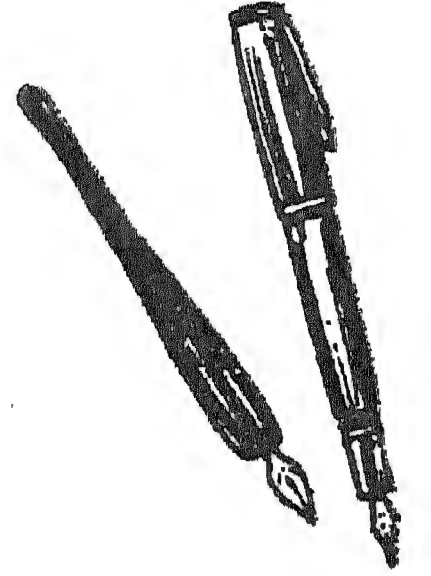

રેળડો પાઠં

અવિ એમિટિ ?
અવિ જેળડાલુ .

ઇવિ એમિટિ ?
ઇવિ કલાલુ .

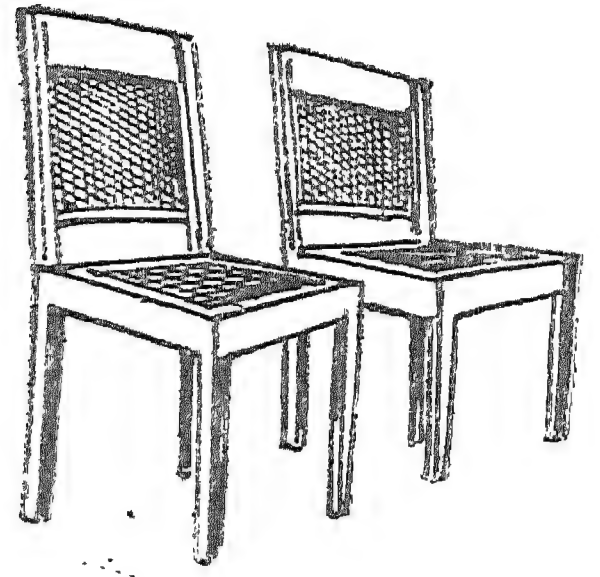

અવિ એમિટિ ?
ઇવિ કાગિતાલુ .

ઇવિ એમિટિ ?
અવિ પુસ્તકાલુ .

इवि एमिटि ?
अवि कुर्चीलु .

अवि एमिटि ?
अवि बोम्मलु .

अवि मन जेण्डालु .
इवि चित्र पुस्तकालु .
अवि पेद्द कागितालु .
अवि मो कुर्चीलु .
इवि ना बोम्मलु .

आ पुस्तकं चित्रदि .
ई पुस्तकालु पेद्दवि .
ई रोजु ए वारं ?
ई रोजु सोमवारं .

મૂડો પાઠં

અતનુ એવરુ ?
અતનુ રામચ્ચ .

ઇતનુ એવરુ ?
ઇતનુ નરસચ્ચ .

આયન એવરુ ?
આયન ડાક્ટરુ ગારુ .

ઈયન એવરુ ?
ઈયન નાગચ્ચ .

આમેં એવરુ ?
આમેં સીતમ્મ .

ईमेँ ऐँवरु ?

ईमेँ कमलम्म .

आ अम्मायि ऐँवरु ?

आ अम्मायि राध .

ई अब्बायि ऐँवरु ?

ई अब्बायि माधवरावु .

वाळ्ळु ऐँवरु ?

वाळ्ळु कामिकुलु .

वीळ्ळु ऐँवरु ?

वीळ्ळु रैतुलु .

वारु ऐँवरु ?

वारु मा नान्न

मीरु ँवरु ?

नेनु विद्यार्थिनि .

मेमु विद्यार्थुलं .

वीरु ँवरु ?

वीरु मा स्नेहितुलु, नरसिंगरावु गारु .

નાલુગો પાઠં

મી પેરુ એમિટંડિ ?

ના પેરુ રામચ્ચ .

અતનિ પેરુ એમિટિ ?

અતનિ પેરુ નરસચ્ચ .

આમે^૧ પેરુ એમિટિ ?

આમે^૧ પેરુ સીતમ્મ .

ઈમે^૧ પેરુ એમિટિ ?

ઈમે^૧ પેરુ કમલમ્મ .

મી અબ્બાયિ પેરુ એમિટિ ?

મા અબ્બાયિ પેરુ માધવરાવુ .

આ અમ્માયિ પેરુ એમિટિ ?

આ અમ્માયિ પેરુ રાધ .

મો સ્નેહિતુડિ પેરુ એમિટિ ?
મા સ્નેહિતુડિ પેરુ નરસિંગરાવુ .

આયન પેરુ એમિટિ ?
આયન પેરુ રામચંદ્ર .

ઈ ઝરિ પેરુ એમિટિ ?
ઈ ઝરિ પેરુ ષાદ્નગરુ .

મો નાન્ન ગારિ પેરુ એમિટિ ?
મા નાન્ન ગારિ પેરુ રામચંદ્ર ગારુ .

अयिदो पाठं

अदि ऐवरि पुस्तकं ?

अदि ना पुस्तकं .

अवि ऐवरि बोम्मलु ?

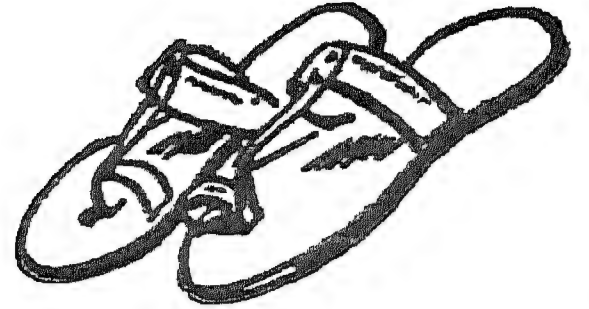
अवि मा बोम्मलु .

इदि ऐवरि कलं ?

इदि नी कलं .

अवि ऐवरि चेप्पुलु ?

अवि मी चेप्पुलु .

अदि ऐवरि पत्रिक ?

अदि अतनि पत्रिक .

अवि ऐवरि कागितालु ?

अवि वाळ्ळ कागितालु .

अदि आयन पुस्तकं .

अवि आयन चेप्पुलु .

इदि माधवरावु पुस्तकं .

अदि ना तेलुगु पुस्तकं .

अदि ना चेक्क बोम्म .

इदि नी पात कलं .

अवि मी अम्मायि चेप्पुलु .

इदि अतनि हिन्दी पत्रिक .

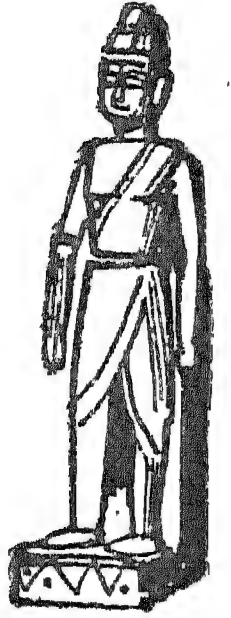
अवि वाळ्ळ तेल्ल कागितालु .

आ अम्मायि ऐवरि कूतुरु ?

आ अम्मायि रामय्य गारि कूतुरु .

ई अळ्ळायि ऐवरि कुमारुडु ?

ई अळ्ळायि नागय्य गारि कुमारुडु .

आरो पाटं

नीकु आयन पेरु तेँलुसा ?

नाकु आयन पेरु तेँलुसु .

आयन पेरु रामारावु .

मीकु आमेँ पेरु तेँलुसा ?

माकु आमेँ पेरु तेँलियदु .

आमेँकु आ अब्बायि पेरु तेँलुसा ?

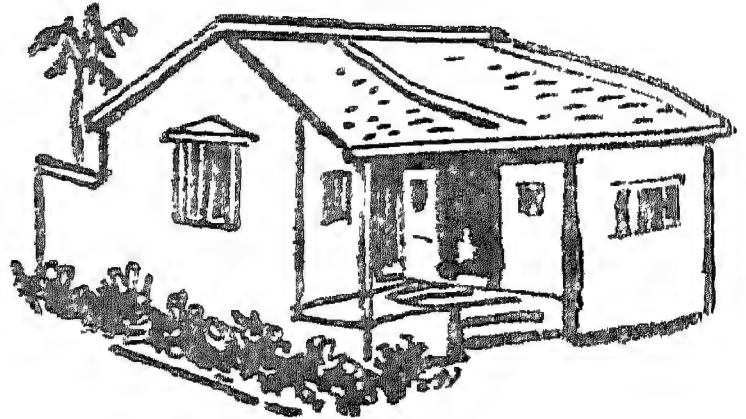
आमेँकु आ अब्बायि पेरु तेँलियदु .

आ अब्बायिकि आमेँ पेरु तेँलुसा ?

आ अब्बायिकि आमेँ पेरु तेँलुसु .

आयनकु मी इल्लु तेँलुसा ?

आयनकु मा इल्लु तेँलुसु .

मीकु वाळ्ळ पेर्लु तेँलुसा ?
माकु वाळ्ळ पेर्लु तेँलियवु .
इतनिकि वाळ्ळ पेर्लु तेँलुसु .

आमेँ पेहु ऍवरिकि तेँलुसु ?
आमेँ पेहु रामसूतिकि तेँलुसु .

आमेँ पेहु रंगारावुकु तेँलियदा ?
आमेँ पेहु रंगारावुकु तेँलियदु .

एमंडि ! मी पेहु एमिटि ?
ना पेहु कमल .

मीकु तेँलुगु तेँलुसा ?
माकु तेँलुगु तेँलियदु, हिंदी तेँलुसु
वारिकि हिंदी तेँलुसा ?
वारिकि हिंदी तेँलियदु, तेँलुगु तेँलुसु .

मी ओटु ऍवरिकि ?
ना ओटु मीके .

एडो पाठं

ई इल्लु ऐवरिदि ?

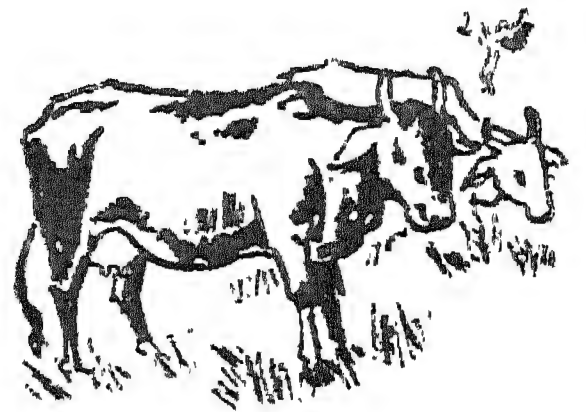
ई इल्लु मादि .

आ कागितालु ऐवरिवि ?

आ कागितालु नावि .

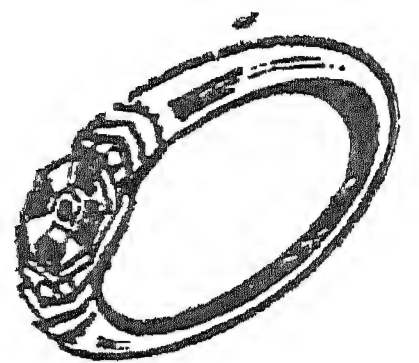
आ आवुलु ऐवरिवि ?

आ आवुलु मावि .

ई उंगरं ऐवरिदि ?

ई उंगरं सोतम्मगारिदि .

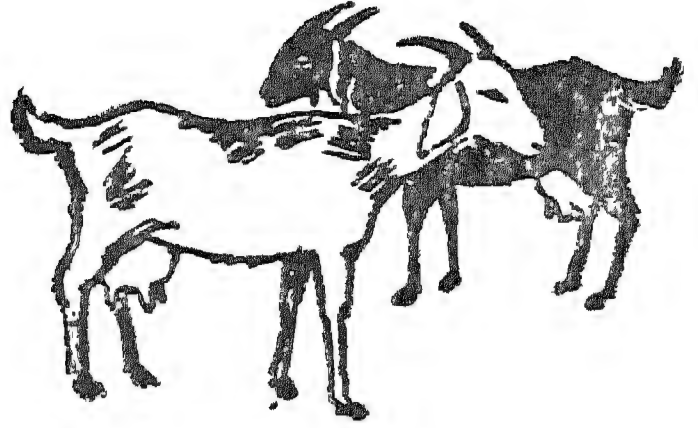
ई चेप्पुलु ऐवरिवि ?

ई चेप्पुलु राधवि .

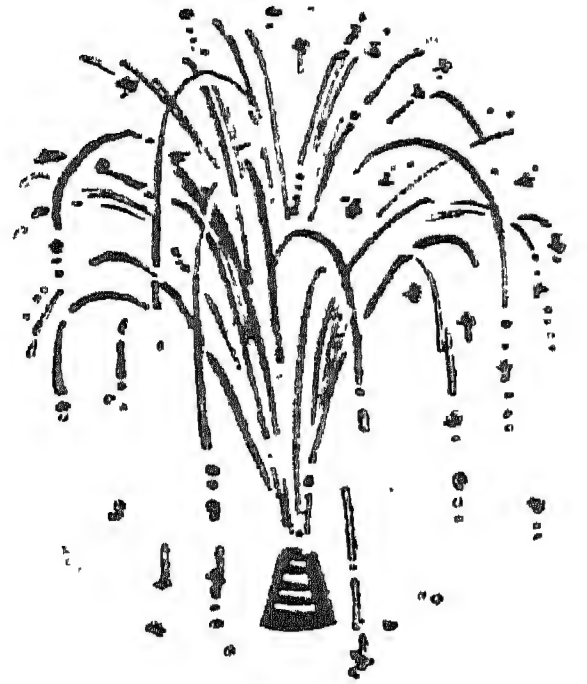
आ कुर्चीलु ऐवरिवि ?
आ कुर्चीलु रामय्यवि .

ई इळ्ळु ऐवरिवि ?
ई इळ्ळु नरसय्यवि .

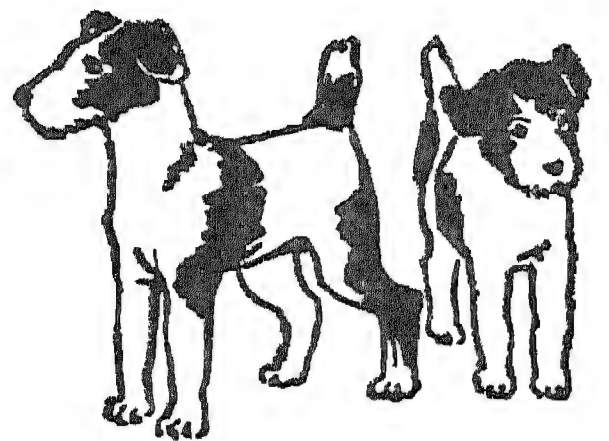
आ मेकलु ऐवरिवि ?
आ मेकलु अत्तनिवि .

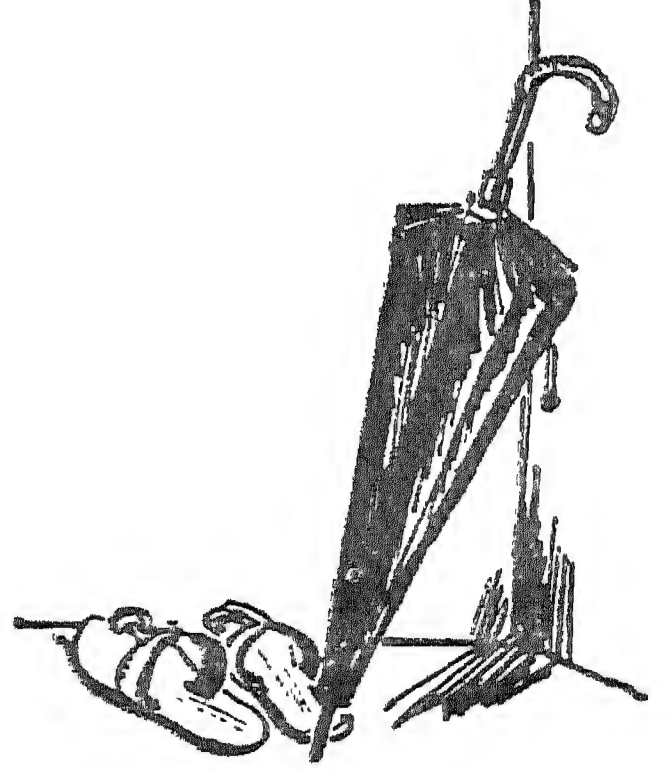
ई चिच्चुबुडिडु ऐवरिवि ?
ई चिच्चुबुडिडु ई पिल्लवाडिडि .

ई कुक्कलु ऐवरिवि ?
ई कुक्कलु बाळ्ळवि .

ई गोडुगू चेप्पुलू एँवरिवि ?
ई गोडुगू चेप्पुलू मा तातगारिवि .

आ दुकाणं एँवरिदि ?
आ दुकाणं नरसय्यदि .

ई अद्दं दुव्वेँन एँवरिवि ?
ई अद्दं दुव्वेँन कमलम्मगारिवि .

आ चिन्न चेप्पुलु एँवरिवि ?
आ चिन्न चेप्पुलु मा अम्मायिवि .

ई तेलुगु पुस्तकालु मा अम्मायिवि .
ई हिंदी पुस्तकं मा अब्बायिदि .

एनिमिदो पाठं

मौदि एऊरु ?

मादि पालमूरु .

वारिदि ए ऊरु ?

वारिदि गुण्टूरु .

वाळ्ळदि ए ऊरु ?

वाळ्ळदि चित्तूरु .

आमेँदि ए ऊरु ?

आमेँदि नेल्लूरु .

आ अम्मायिदि ए ऊरु ?

आ अम्मायिदि विशाखपट्टणं .

आ अब्बायिदि ए ऊरु ?

आ अब्बायिदि श्रीकाकुळं .

नरसय्यदि ए ऊरु ?

नरसय्यदि वरंगल्लु .

रामय्यगारिदि ए ऊरु ?

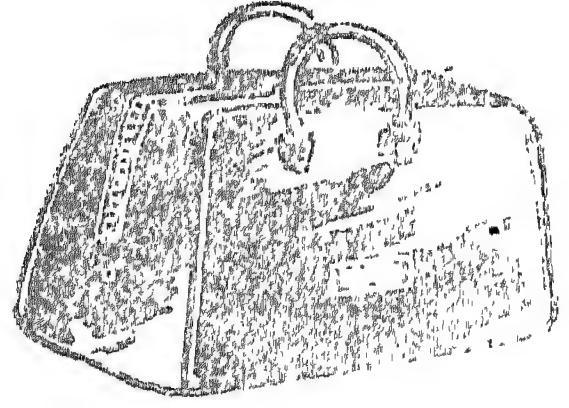
रामय्यगारिदि हनुमकोण्ड .

कमलम्मगारिदि ए ऊरु ?
कमलम्मगारिदि विजयवाडु .

ई पुस्तकं नीदा ? इतनिदा ?
ई पुस्तकं नादि कादु, इतनिदि .

ई चैप्पुलु मीवा ? वाळ्ळवा ?
ई चैप्पुलु मावि कावु, वाळ्ळवि .

आ संचि आमैदा ? आयनदा ?
आ संचि आमैदि कादु, आयनदि .

ई गोडुगु नादा ? मीदा ?
ई गोडुगु नादि कादु, मीदि .

तो म्मिदो पाठं

अदि ऐन्त ?

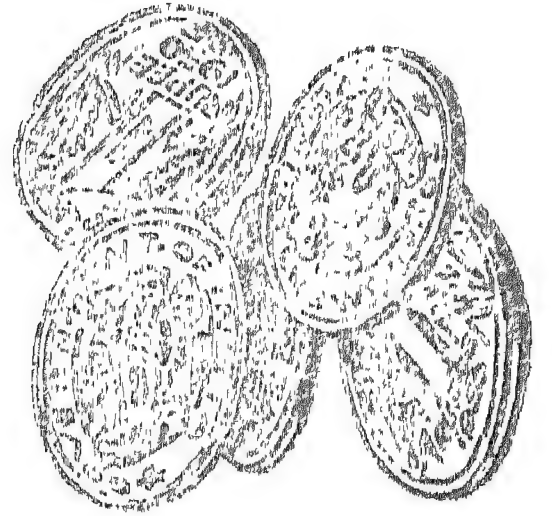
अदि ओक्कटि .

अवि ऐन्नि ?

अवि रेण्डु .

इवि ऐन्नि रूपायलु ?

इवि अयिदु रूपायलु .

अवि ऐन्नि पैसलु ?

अवि याभै पैसलु .

ई पुस्तकं धर ऐन्त ?

ई पुस्तकं धर रेण्डु रूपायल याभै पैसलु .

मो वयस्सु ऐन्त ?

ना वयस्सु इरवै एण्डलु .

मीकु ऐन्नि एंड्लु ?
नाकु मुप्फै एंड्लु .

आ अम्मायि वयस्सु ऐन्तो मीकु तेँलुसा ?
आ अम्मायि वयस्सु ऐन्तो नाकु तेँलियदु .

मी तम्मुडिकि ऐन्नि एंड्लु ?
मा तम्मुडिकि पदिहेनु एंड्लु .

राधकु ऐन्नि एंड्लु ?
राधकु ऐन्नि एंड्लो नाकु तेँलियदु .

आमेँकु नलभै एंड्लु ?
वारि अम्मायिकि इरवै एंड्लु .

पदो पाठं

राजू ! इटु रा .

राधा ! इटु राकु .

A C C N O . 11621

494.81386

SAT

मीरु इद्दरु इटु रंडि .

मीरु इद्दरु अटु राकंडि . 1200

राजू ! नीवु मो'दटि पाठं चदुवु .

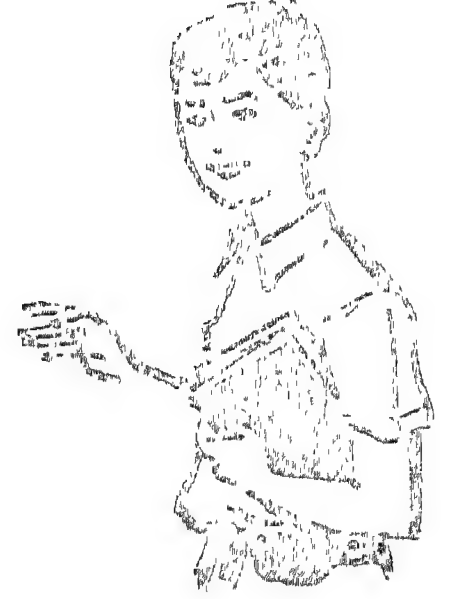
राधा ! नीवु चिवरि पाठं चदवकु .

मीरु इद्दरु ते'लुगु चदवंडि .

मीरु चे'ड्ड नवललु चदवकंडि .

राधा ! नीवु इक वे'ळ्ळु .

राजू ! नीवु वे'ळ्ळकु .

मीरु हैदराबादु वेळ्ळंडि .

मीरु मद्रासु वेळ्ळकंडि .

अम्मायी ! इक्कड कूर्चो .

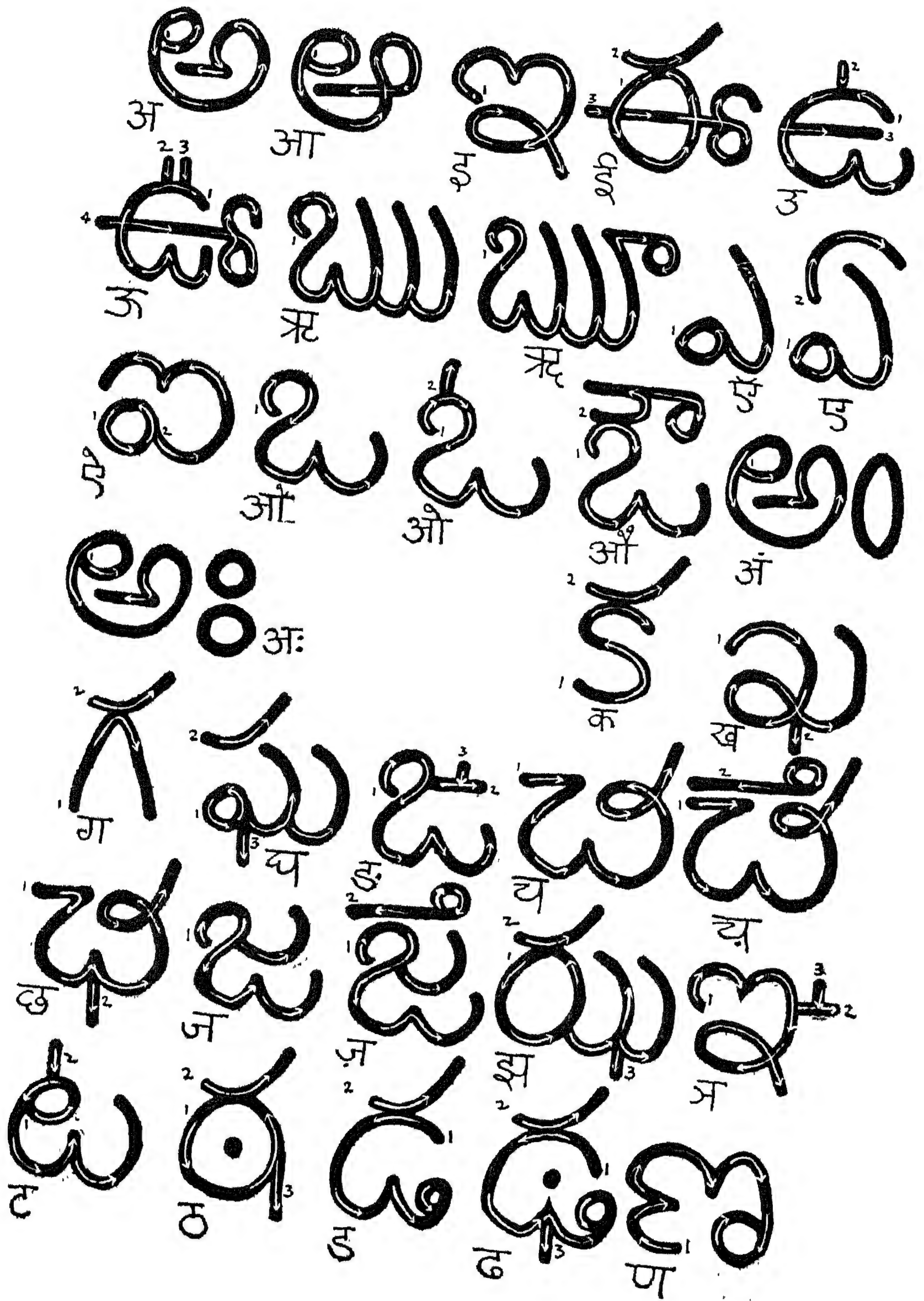
अब्बायी ! अक्कड कूर्चोकु .

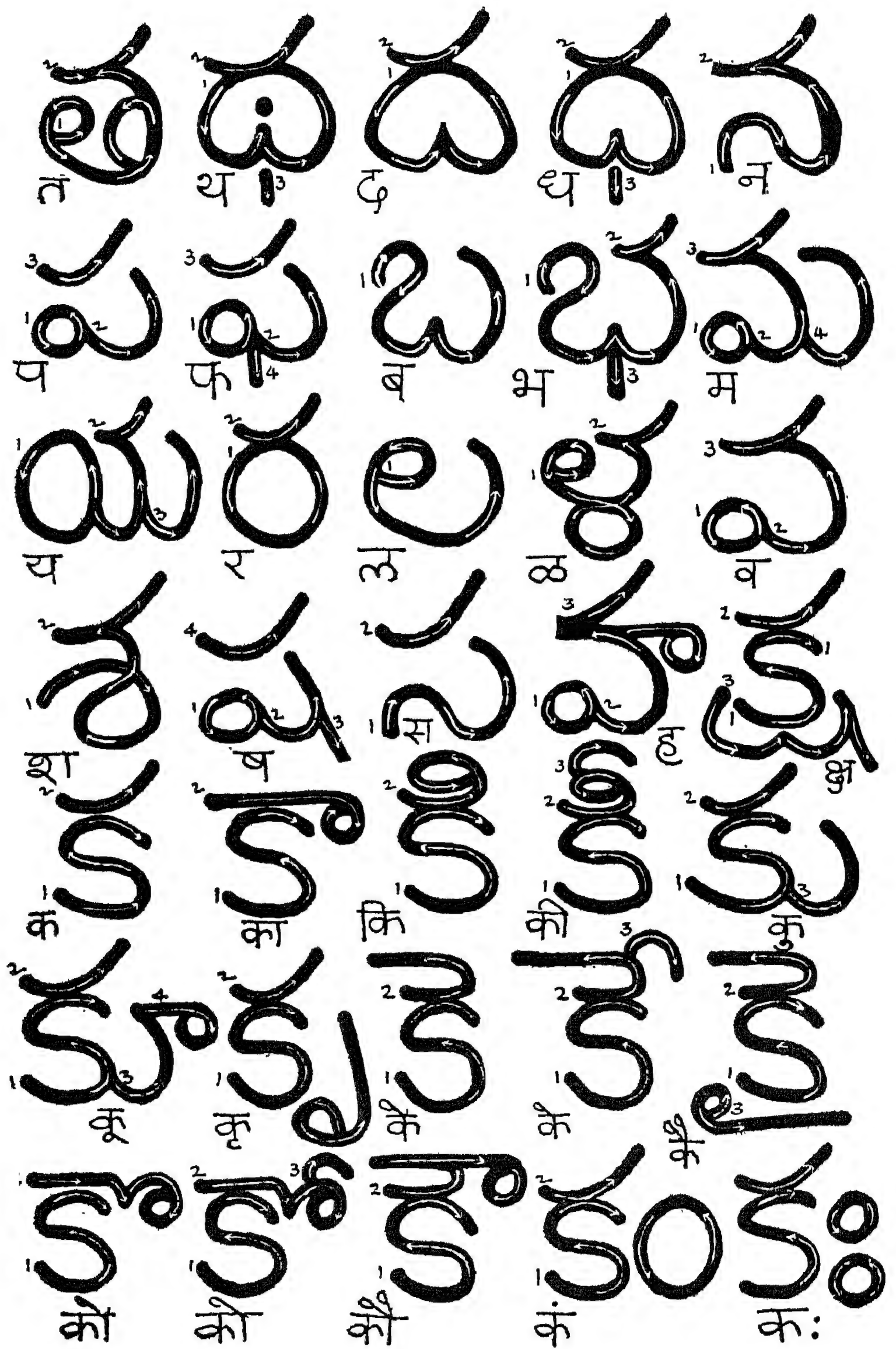
रामय्य गारु ! रंडि, कूर्चोण्डि .

सीतम्म गारु ! मीरु कूडा रंडि, कूर्चोण्डि .

मीरु अक्कड कूर्चोकंडि .

वर्णमाला

अभ्यास

अथनु

अवु

इतनु

रुयन

उंगरं

ऊरु

युषि

एंत

एमिबि

इदु

इकटी

ईतु

ईषधं

अंदरु

बारहखड़ी

काकि

किटिकि

कीडु

कुची

कूलि

ॐ

ॐ

ॐ

ॐ

ॐ

काकि

किटिकि

कीडु

कुची

कूलि

కృష
కేరపం
కేక
కైదు
కొండ
కొత్తి
కొలు
కంప

ఎ
అ
ఇ
ఐ
ఆ
ఈ
ఉ
ఊ

కృప
కేరం
కేక
కైదు
కొండ
కోతి
కొలు
కంప

సంయుక్తాక్షర

కుక్క
మూర్ఖుడు
ముగ్గురు
వీర్లు
కుచ్చి

కై
ఖ
గ
ఘ
చ

కుక్క
మూర్ఖుడు
ముగ్గురు
దీర్ఘ
కుచ్చి

గజ్జెలు

బుట్ట

షష్ఠి

రెడ్డి

విష్ణువు

పుస్తకం

అర్థం

ఎద్దు

యుద్ధము

అన్న

కప్ప

నిష్ఫలం

మబ్బు

నిర్భయం

అమ్మ

జ

ట

ఠ

డ

ణ

॥

ఢ

ద

ధ

ఎ

ఏ

ఐ

ఒ

ఔ

॥

గజ్జెలు

బుడ

షష్ఠి

రెడ్డి

విష్ణువు

పుస్తకం

అర్థం

ఎద్దు

యుద్ధము

అన్న

కప్ప

నిష్ఫలం

మబ్బు

నిర్భయం

అమ్మ

సూర్యుడు
చంద్రుడు
పిల్లి

వి
(
3

సూర్యుడు
చంద్రుడు
పిల్లి

పశ్చేం

ఎ

పశ్చేం

దువ్వెన

వి

దువ్వెన

దుశ్శాసనుడు
లక్ష

ఎ
2

దుశ్శాసనుడు
లక్ష

బస్సు
అర్హత

ఎ
వి

బస్సు
అర్హత

अभ्यास

అక్కడ

ఇల్లు

చదువు

అటు

ఇవి

చిచ్చుబుడ్డి

అది

ఈమె

చిత్తూరు

అబ్బాయి

ఎవరు

చిన్నది

అమ్మాయి

ఎన్ని

చెక్కబొమ్మ

అయిదు

ఏండ్లు

చెడ్డ నవలలు

అవి

కమలమ్మ

చెప్పులు

ఆమె

కలం

జెండా

ఆయన

కాగితం

డాక్టరు గారు

ఇక

కార్మికులు

తమ్ముడు

అక్కడ

కుక్క

తెలియదు

ఇటు

కుర్రు

తెలుగు

ఇది

కూర్చోండి

తెలుసు

ఇద్దరు

గుంటూరు

తెల్ల కాగితాలు

ఇరవై

గొడుగు

దుకాణం

ధర	మనం	వరంగల్లు
నరసయ్య	మాధవరావు	వంద
నరసింగరావు	మీరు	వారు
నలిభై	ముప్పై	వాళ్ళు
నాగయ్య	మేక	విజయవాడ
నాన్నగారు	మొదటి పాఠం	విద్యార్థి
నీవు	యాభై	విశాఖ పట్టణం
నెల్లూరు	రంగారావు	వీళ్ళు
నేను	రాజు	వెళ్ళు
ప్రతిక	రాధ	శ్రీకాకుళం
పదిహేను	రామమూర్తి	జంచి
పాత కలం	రామయ్య	సీతమ్మ గారు
పాలమూరు	రూపాయలు	స్నేహితుడు
పెద్దది	రెండు	హనుమకొండ
పేరు	రేడియో	హిందీ ప్రతిక
పెసలు	రైతులు	హైదరాబాదు.
గొమ్మ	వయస్సు	

పదకొండో పాఠం

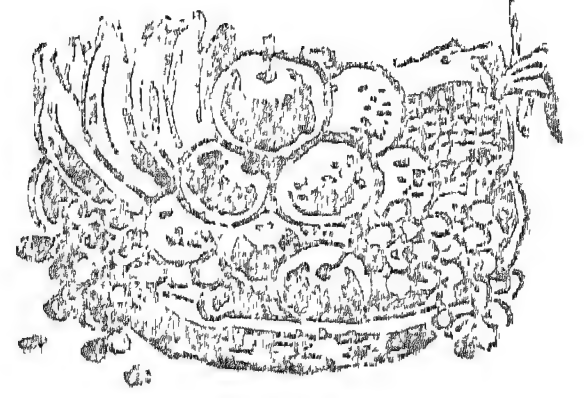
पदकोण्डो पाठं

అతను పండ్లు అమ్మటం లేదు

అతను పండ్లు అమ్మటం లేదు .

నేను పండ్లు కొనటం లేదు.

నేను పండ్లు కొనటం లేదు .

మీరు తెలుగు చదవటం లేదు.

మీరు తెలుగు చదవటం లేదు .

వారు హిందీ రాయటం లేదు.

వారు హిందీ రాయటం లేదు .

ఆయన కొట్టటం లేదు తిట్టటం లేదు.

ఆయన కొట్టటం లేదు తిట్టటం లేదు .

ఈయన సినిమా చూడటం లేదు పాటలు వినటం లేదు.

ఈయన సినిమా చూడటం లేదు పాటలు వినటం లేదు .

అమె మాట్లాడటం లేదు పోట్లాడటం లేదు.

అమె మాట్లాడటం లేదు పోట్లాడటం లేదు .

నేను బజారు వెళ్ళటం లేదు కాయగూరలు తేవటం లేదు.

నేను బజారు వెళ్ళటం లేదు కాయగూరలు తేవటం లేదు .

మీరు రాయటం కంటే చదవటం మంచిది.

మీరు రాయటం కంటే చదవటం మంచిది .

కమల కంటే విమల పెద్దది

కమల కంటే విమల పేడది .

రాధకంటే మాధవరావు పెద్దవాడు.

రాధ కంటే మాధవరావు పేడవాడు .

లలిత కంటే రాధ చిన్నది.

లలిత కంటే రాధ చిన్నది .

అమెకంటే ఆయన పెద్దవారు.

అమె కంటే ఆయన పేడవారు .

వాళ్ళు మనకంటే చిన్నవాళ్ళు.

వాళ్ళు మనకంటే చిన్నవాళ్ళు .

నీవు నా కంటే పెద్దదానివి.

నీవు నాకంటే పేడదానివి .

నేను నీ కంటే చిన్నదాన్ని.

నేను నీకంటే చిన్నదాని .

నీవు నా కంటే పెద్దవాడివి.

నీవు నాకంటే పేడవాడివి .

నేను నీ కంటే చిన్నవాణ్ణి.

నేను నీకంటే చిన్నవాణ్ణి .

మీరు నా కంటే చాలా పెద్దవారు.

మీరు నాకంటే చాలా పేడవారు .

పన్నెండో పాఠం

పన్నెండో పాఠం

మీరు బాపూజీని చూశారా ?

మీరు బాపూజీని చూశారా ?

నేను బాపూజీని చూడలేదు.

నేను బాపూజీని చూడలేదు .

నేను నెహ్రూ గారిని చూశాను.

నేను నెహ్రూ గారిని చూశాను .

మీ అబ్బాయి కుక్కను కొట్టాడా ?

మీ అబ్బాయి కుక్కను కొట్టాడా ?

మా అబ్బాయి కుక్కను కొట్టలేదు.

మా అబ్బాయి కుక్కను కొట్టలేదు .

మా అబ్బాయి మేకను కొట్టాడు.

మా అబ్బాయి మేకను కొట్టాడు .

నేను నిన్న ఉదయం వాళ్ళను పిలిచాను.

నేను నిన్న ఉదయం వాళ్ళను పిలిచాను .

వాళ్ళు నిన్న సాయంత్రం నన్ను పిలిచారు.

వాళ్ళు నిన్న సాయంత్రం నన్ను పిలిచారు .

ఆయన ఆమెను చూశారు.

ఆయన ఆమెను చూశారు .

ఆమె ఆయన్ను చూడలేదు.

ఆమె ఆయన్ను చూడలేదు .

మేము మమ్మల్ని పిలిచాము.

మేము మమ్మల్ని పిలిచాము .

మీరు మమ్మల్ని పిలిచలేదు.

మీరు మమ్మల్ని పిలిచలేదు .

నేను రాధను చూశాను.

నేను రాధను చూశాను .

రాధ నన్ను చూడలేదు.

రాధ నన్ను చూడలేదు .

రాధ నిన్ను చూసింది.

రాధ నిన్ను చూసింది .

రాధ-వసంతా నిన్ను చూశారు.

రాధ-వసంతా నిన్ను చూశారు .

నీవు అతణ్ణి పుస్తకం అడిగావా ?

నీవు అతణ్ణి పుస్తకం అడిగావా ?

నేను అతణ్ణి పుస్తకం అడిగాను.

నేను అతణ్ణి పుస్తకం అడిగాను .

నేను అతణ్ణి పుస్తకం అడగలేదు.

నేను ఇతణ్ణి పుస్తకం అడగలేదు .

మీరు ఎవరిని పిలిచారు ?

మీరు ఎవరిని పిలిచారు ?

నేను మీమ్మల్ని పిలిచాను.

నేను మీమ్మలని పిలిచాను .

నేను రెడ్డిగారిని పిలిచలేదు.

నేను రెడ్డిగారిని పిలిచలేదు .

మీరు నిన్న ఏ సినిమా చూశారు ?

మీరు నిన్న ఏ సినిమా చూశారు ?

నేను నిన్న కాబూలీవాలా సినిమా చూశాను.

నేను నిన్న కాబూలీవాలా సినిమా చూశాను .

నీవు కూడా నిన్న సినిమా చూశావు.

నీవు కూడా నిన్న సినిమా చూశావు .

నేను ఒకణ్ణి నిన్న సినిమా చూడలేదు.

నేను ఒకణ్ణి నిన్న సినిమా చూడలేదు .

మీరు భోజనం చేశారా ?

మీరు భోజనం చేశారా ?

నేను భోజనం చేయలేదు.

నేను భోజనం చేయలేదు .

నేను స్నానం చేశాను.

నేను స్నానం చేశాను .

నీవు రొట్టెలు తిన్నావా ?

నీవు రొట్టెలు తిన్నావా ?

నేను రొట్టెలు తినలేదు.

నేను రొట్టెలు తినలేదు .

నేను అన్నం తిన్నాను.

నేను అన్నం తిన్నాను .

ఆ పిల్లి పాలు తాగింది.

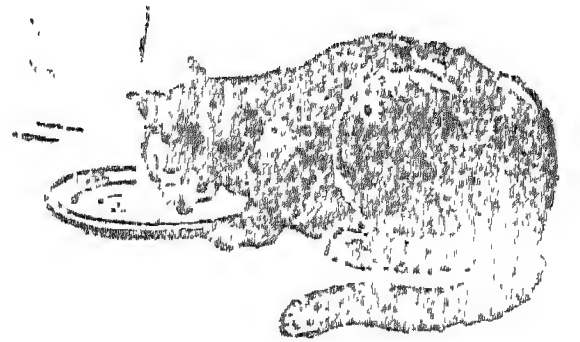
ఆ పిల్లి పాలు తాగింది .

మా ఆవు గడ్డి మేయలేదు.

మా ఆవు గడ్డి మేయలేదు .

మా ఎద్దులు గడ్డి మేశాయి.

మా ఎద్దులు గడ్డి మేశాయి .

పదమూడో పాఠం

పదమూడో పాఠం

మీరు నిన్న ఎక్కడికి వెళ్ళారు ?

మీరు నిన్న ఎక్కడికి వెళ్ళారు ?

మేము నిన్న సినిమాకు వెళ్ళాము.

మేము నిన్న సినిమాకు వెళ్ళాము.

మీరు ఇప్పుడు ఎక్కడికి వెళ్తున్నారు ?

మీరు ఇప్పుడు ఎక్కడికి వెళ్తున్నారు ?

మేము ఇప్పుడు బజారుకు వెళ్తున్నాము.

మేము ఇప్పుడు బజారుకు వెళ్తున్నాము.

మీరు రేపు ఎక్కడికి వెళ్తారు ?

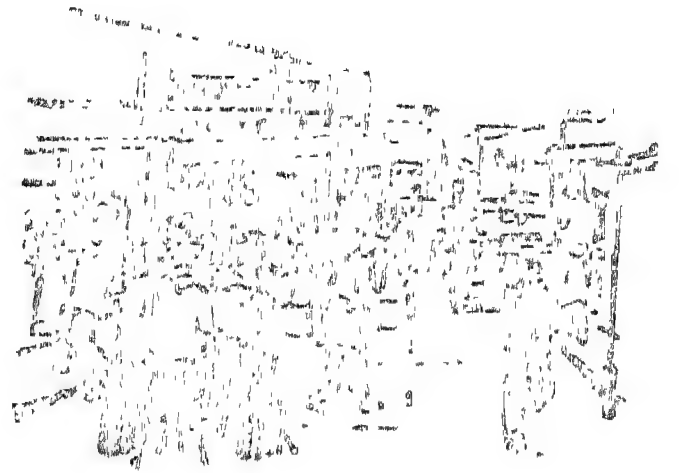
మీరు రేపు ఎక్కడికి వెళ్తారు ?

మేము రేపు సినిమాకు వెళ్తాము.

మేము రేపు సినిమాకు వెళ్తాము.

నీవు నిన్న ఎక్కడికి వెళ్ళావు ?

నీవు నిన్న ఎక్కడికి వెళ్ళావు ?

నేను నిన్న రవీంద్రభారతికి వెళ్ళాను.

నేను నిన్న రవీంద్రభారతికి వెళ్ళడాను .

నీవు ఇప్పుడు ఎక్కడికి వెళ్తున్నావు ?

నీవు ఇప్పుడు ఎక్కడికి వెళ్తున్నావు ?

నేను ఇప్పుడు బజారుకు వెళ్తున్నాను.

నేను ఇప్పుడు బజారుకు వెళ్తున్నాను .

నీవు రేపు ఎక్కడికి వెళ్తావు ?

నీవు రేపు ఎక్కడికి వెళ్తావు ?

నేను రేపు సినిమాకు వెళ్తాను.

నేను రేపు సినిమాకు వెళ్తాను .

అయన నిన్న ఆఫీసుకు వెళ్ళారు.

అయన నిన్న ఆఫీసుకు వెళ్ళారు .

అమె నిన్న బజారుకు వెళ్ళలేదు.

అమె నిన్న బజారుకు వెళ్ళలేదు.

మీరు నిన్న ఆఫీసుకు వెళ్ళలేదు.

మీరు నిన్న ఆఫీసుకు వెళ్ళలేదు .

నీవు నిన్న బడికి వెళ్ళలేదు.

నీవు నిన్న బడికి వెళ్ళలేదు .

ఆ అమ్మాయి కూడా నిన్న బడికి వెళ్ళలేదు.

ఆ అమ్మాయి కూడా నిన్న బడికి వెళ్ళలేదు .

రామయ్యగారు రేపు ఎక్కడికి వెళ్ళరు

రామయ్యగారు రేపు ఎక్కడికి వెళ్ళరు .

సీతమ్మగారు కూడా రేపు ఎక్కడికి వెళ్ళరు.

సీతమ్మగారు కూడా రేపు ఎక్కడికి వెళ్ళరు .

మేము రేపు సినిమాకు వెళ్ళము.

మేము రేపు సినిమాకు వెళ్ళము .

నేను రేపు బడికి వెళ్ళను.

నేను రేపు బడికి వెళ్ళను .

నీవు కూడా రేపు బడికి వెళ్ళవు కదూ !

నీవు కూడా రేపు బడికి వెళ్ళవు కదూ !

నీవు రేపు హైదరాబాదు వెళ్తావు.

నీవు రేపు హైదరాబాదు వెళ్తావు .

మీరు రేపు సికింద్రాబాదు వెళ్ళరు కదూ !

మీరు రేపు సికింద్రాబాదు వెళ్ళరు కదూ ?

వారుకూడా రేపు సికింద్రాబాదు వెళ్ళరు.

వారు కూడా రేపు సికింద్రాబాదు వెళ్ళరు .

పద్నాలుగో పాఠం

పఞ్చానుగో పాఠం

అయన నిన్న మీ ఇంటికి వచ్చారా ?

ఆయన నిన్న మీ ఇంటికి వచ్చారా ?

అవును, ఆయన నిన్న మా ఇంటికి వచ్చారు.

అవును, ఆయన నిన్న మా ఇంటికి వచ్చారు .

ఆయన మొన్న మా ఇంటికి రాలేదు.

ఆయన మొన్న మా ఇంటికి రాలేదు .

రామయ్యగారు ఇప్పుడు మీ దుకాణానికి వస్తున్నారా ?

రామయ్యగారు ఇప్పుడు మీ దుకాణానికి వస్తున్నారు ?

రామయ్యగారు ఇప్పుడు మా దుకాణానికి రావటం లేదు.

రామయ్యగారు ఇప్పుడు మా దుకాణానికి రావటం లేదు .

నరసయ్యగారు మా దుకాణానికి వస్తున్నారు.

నరసయ్యగారు మా దుకాణానికి వస్తున్నారు .

అయన రేపు మీ ఇంటికి వస్తారా ?

ఆయన రేపు మీ ఇంటికి వస్తారా ?

అయన రేపు మా ఇంటికి రారు.

ఆయన రేపు మా ఇంటికి రారు .

అయన ఎల్లండి మా ఇంటికి వస్తారు.

ఆయన ఎల్లండి మా ఇంటికి వస్తారు .

అమె నిన్న మీ ఇంటికి వచ్చారా ?

అమె నిన్న మీ ఇంటికి వచ్చారా ?

అమె నిన్న మా ఇంటికి రాలేదు.

అమె నిన్న మా ఇంటికి రాలేదు .

అమె మొన్న రామయ్యగారి ఇంటికి వచ్చారు.

అమె మొన్న రామయ్యగారి ఇంటికి వచ్చారు .

అమె రేపు మా ఇంటికి వస్తారు.

అమె రేపు మా ఇంటికి వస్తారు .

కమలమ్మగారు ఆఫీసుకు వస్తున్నారా ?

కమలమ్మగారు ఆఫీసుకు వస్తున్నారా ?

కమలమ్మగారు ఆఫీసుకు రావటం లేదు.

కమలమ్మగారు ఆఫీసుకు రావటం లేదు .

సీతమ్మగారు రేపు మీ ఇంటికి వస్తారా ?

సీతమ్మగారు రేపు మీ ఇంటికి వస్తారా ?

సీతమ్మగారు రేపు మా ఇంటికి రారు.

సీతమ్మగారు రేపు మా ఇంటికి రారు .

రాధ రేపు మా ఇంటికి రాదు.

రాధ రేపు మా ఇంటికి రాదు .

మాధవరావు కూడా రేపు మా ఇంటికి రాడు.

మాధవరావు కూడా రేపు మా ఇంటికి రాడు .

మీరు నిన్న కమలమ్మగారి ఇంటికి వెళ్ళారా ?

మీరు నిన్న కమలమ్మగారి ఇంటికి వెళ్ళారా ?

నేను నిన్న కమలమ్మగారి ఇంటికి వెళ్ళలేదు, రేపు వెళ్తాను.

నేను నిన్న కమలమ్మగారి ఇంటికి వెళ్ళలేదు, రేపు వెళ్తాను .

నేను నిన్న మీ ఇంటికి రాలేదు.

నేను నిన్న మీ ఇంటికి రాలేదు .

నేను నిన్న మీ ఆఫీసుకు వచ్చాను.

నేను నిన్న మీ ఆఫీసుకు వచ్చాను .

నేను నిన్న మీ ఆఫీసుకు వచ్చాను .

నేను నిన్న మీ ఆఫీసుకు వచ్చాను .

నేను నిన్న మీ ఆఫీసుకు వచ్చాను .

నేను నిన్న మీ ఆఫీసుకు వచ్చాను .

మా అబ్బాయి నిన్న మీ ఇంటికి వచ్చాడా ?

మా అబ్బాయి నిన్న మీ ఇంటికి వచ్చాడా ?

మా అబ్బాయి నిన్న మీ ఇంటికి వచ్చాడా ?

మా అబ్బాయి నిన్న మీ ఇంటికి వచ్చాడా ?

మా అబ్బాయి నిన్న మీ ఇంటికి వచ్చాడా ?

మా అబ్బాయి నిన్న మీ ఇంటికి వచ్చాడా ?

మా అబ్బాయి నిన్న మీ ఇంటికి వచ్చాడా ?

మా అబ్బాయి నిన్న మీ ఇంటికి వచ్చాడా ?

మా అబ్బాయి నిన్న మీ ఇంటికి వచ్చాడా ?

మా అబ్బాయి నిన్న మీ ఇంటికి వచ్చాడా ?

మా అబ్బాయి నిన్న మీ ఇంటికి వచ్చాడా ?

మా అబ్బాయి నిన్న మీ ఇంటికి వచ్చాడా ?

పదిహేనో పాఠం

పదిహేనో పాఠం

మీరు మా ఇంటికి ఎప్పుడు వస్తారు ?

మీరు మా ఇంటికి ఎప్పుడు వస్తారు ?

నేను మీ ఇంటికి రేపు వస్తాను.

నేను మీ ఇంటికి రేపు వస్తాను .

మీరు ఈ రోజు మా ఇంటికి రారా ?

మీరు ఈ రోజు మా ఇంటికి రారా ?

నేను ఈ రోజు మీ ఇంటికి రానాడి.

నేను ఈ రోజు మీ ఇంటికి రానాడి .

రాధా ! నీవు మా ఇంటికి ఎప్పుడు వస్తావు ?

రాధా ! నీవు మా ఇంటికి ఎప్పుడు వస్తావు ?

నేను మీ ఇంటికి రేపు వస్తానాడి.

నేను మీ ఇంటికి రేపు వస్తానాడి .

నీవు ఈ రోజు ఆఫీసుకు రావా ?

నీవు ఈ రోజు ఆఫీసుకు రావా ?

నేను ఈ రోజు అఫీసుకు రాను.

నేను ఈ రోజు ఆఫీసుకు రాను .

అయిన ఈ రోజు ఊరికి పోతారా ?

అయిన ఈ రోజు ఊరికి పోతారా ?

అయిన ఈ రోజు ఊరికి పోదు.

అయిన ఈ రోజు ఊరికి పోదు .

అయిన ఈ రోజు ఊరికి పోదు.

అయిన ఈ రోజు ఊరికి పోదు .

అయిన ఈ రోజు ఊరికి పోతారా ?

అయిన ఈ రోజు ఊరికి పోతారా ?

అయిన ఈ రోజు ఊరికి పోదు.

అయిన ఈ రోజు ఊరికి పోదు .

అ అమ్మాయి ఇక్కడే ఉంటుంది.

అ అమ్మాయి ఇక్కడే ఉంటుంది .

అ అమ్మాయి ఊరికి పోదు

అ అమ్మాయి ఊరికి పోదు .

అ అమ్మాయి కూడా ఇక్కడే ఉంటాడు.

అ అమ్మాయి కూడా ఇక్కడే ఉంటాడు .

అ అమ్మాయి ఊరికి పోదు.

అ అమ్మాయి ఊరికి పోదు .

నేను దేవాలయానికి శనివారం వెళ్తాను.

నేను దేవాలయానికి శనివారం వెళ్తాను .

నేను ఆదివారం వెళ్ళను.

నేను ఆదివారం వెళ్తాను .

మాతమ్మదూ నేనూ ఆదివారం సినిమాకు వెళ్తాము.

మా తమ్ముడూ నేనూ ఆదివారం సినిమాకు వెళ్తాము .

మేము శనివారం సినిమాకు వెళ్ళాము.

మేము శనివారం సినిమాకు వెళ్తాము .

రాధ కూడా శనివారం సినిమాకు వెళ్ళదు.

రాధ కూడా శనివారం సినిమాకు వెళ్తాదు .

రాధ వసంతా కూడా శనివారం ఎక్కడికీ వెళ్ళరు.

రాధా వసంతా కూడా శనివారం ఎక్కడికీ వెళ్తారు .

పదహారో పాఠం

पदहारो पाठं

మీరు వస్తున్నారా ?

मीरु वस्तुन्नारा ?
నేను రావటం లేదు.

నేను రావటం లేదు .

మీరు వెళుతున్నారా ?

मीरु वेळुतुन्नारा ?
మేము వెళ్ళటం లేదు.

మేము వెళ్ళటం లేదు .

అమె రావటం లేదు.

आमे रावटं लेदु .
అయన రావటం లేదు.

आयन रावटं लेदु .

ఆ అమ్మాయి మాట్లాడటం లేదు.

आ अम्मायि माट्लाडटं लेदु .
ఆ అబ్బాయి పని చేయటం లేదు.

आ अब्बायि पनि चेट्टं लेदु .

ఆయన రావటం నీవు చూడలేదా ?

ఆయన రావటం నీవు చూడలేదా ?

ఆయన రావటం నేను చూడలేదు.

ఆయన రావటం నేను చూడలేదు .

మీరు తెలుగు చదువుతున్నారా ?

మీరు తెలుగు చదువుతున్నారా ?

నేను తెలుగు చదువుతున్నాను.

నేను తెలుగు చదువుతున్నాను .

మీరు కన్నడం కూడా చదువుతున్నారా ?

మీరు కన్నడం కూడా చదువుతున్నారా ?

నేను కన్నడం చదవటం లేదు.

నేను కన్నడం చదవటం లేదు .

ఆ అబ్బాయి సంస్కృతం చదవటం లేదు,

హిందీ చదువుతున్నాడు.

ఆ అబ్బాయి సంస్కృతం చదవటం లేదు,

హిందీ చదువుతున్నాడు .

ఆ అమ్మాయి తెలుగు మాట్లాడటం లేదు,

కన్నడం మాట్లాడుతున్నది.

ఆ అమ్మాయి తెలుగు మాట్లాడటం లేదు,

కన్నడం మాట్లాడుతున్నది .

మా ధవరావు పనిచేయటం లేదు, మాట్లాడుతున్నాడు.

మాధవరావు పనిచేయటం లేదు, మాట్లాడుతున్నాడు .

రాధ మాట్లాడటం లేదు, పని చేస్తున్నది.

రాధ మాట్లాడటం లేదు, పని చేస్తున్నది .

కమలమ్మగారు మా ఇంటికి రావటంలేదు, బజారుకు వెళుతున్నారు.

కమలమ్మగారు మా ఇంటికి రావటం లేదు, బజారుకు వెళ్తున్నారు .

నేను చదవటం లేదు, రాస్తున్నాను.

నేను చదవటం లేదు, రాస్తున్నాను .

నేను మిమ్మల్ని పిలిచటం లేదు,

మా స్నేహితుణ్ణి పిలుస్తున్నాను.

నేను మిమ్మలని పిలిచటం లేదు.

మా స్నేహితుణ్ణి పిలుస్తున్నాను .

మీరు పని చేయటం లేదు, మాట్లాడుతున్నారు.

మీరు పని చేయటం లేదు, మాట్లాడుతున్నారు .

నీవు మాట్లాడటం లేదు, పని చేస్తున్నావు.

నీవు మాట్లాడటం లేదు, పని చేస్తున్నావు .

ఆయన ఇంగ్లీషు మాట్లాడటం లేదు, హిందీ మాట్లాడుతున్నారు.

ఆయన ఇంగ్లీషు మాట్లాడటం లేదు, హిందీ మాట్లాడుతున్నారు .

మనం మద్రాసు పోవటం లేదు, హైదరాబాదు పోతున్నాం.

మనం మద్రాసు పోవటం లేదు, హైదరాబాదు పోతున్నాం .

పదిహేడో పాఠం

ఆయన నిన్న ఎందుకు ఊరికి వెళ్ళారు ?

ఆయన నిన్న చుట్టాలను చూడటానికి ఊరికి వెళ్ళారు.

మీరు ఇప్పుడు ఎందుకు బజారుకు వెళ్తున్నారు ?

నేను ఇప్పుడు ఒక కలం కొనటానికి బజారుకు వెళ్తున్నాను.

మీరు రేపు ఎందుకు హైదరాబాదు వెళ్తారు ?

నేను రేపు మ్యూజియం చూడటానికి

హైదరాబాదు వెళ్తాను.

ఆ అమ్మాయి నిన్న ఎందుకు మీ ఇంటికి వచ్చింది ?

ఆ అమ్మాయి నిన్న మమ్మల్ని చూడటానికి మా ఇంటికి వచ్చింది.

రామయ్యగారు రేపు ఎందుకు ఊరికి పోతారు ?

రామయ్యగారు రేపు చుట్టాల్ను పిలవటానికి ఊరికి పోతారు.

మీరు రేపు ఎందుకు బజారుకు వెళ్తారు ?

నేను రేపు రేడియో కొనటానికి

బజారుకు వెళ్తాను.

ఆ అమ్మాయి రేపు ఎందుకు మీ ఇంటికి వస్తుంది ?

ఆ అమ్మాయి రేపు మా అమ్మను చూడటానికి మా ఇంటికి వస్తుంది.

మీ అబ్బాయి ఎందుకు షాదనగరు పోతాడు ?

మా అబ్బాయి ఉద్యోగం చేయటానికి షాదనగరు పోతాడు.

మీ తమ్ముడు ఎప్పుడు వస్తాడు ?

మా తమ్ముడు ఈ రోజు వస్తాడు.

అడుగో! మా తమ్ముడు ఇప్పుడే వస్తున్నాడు.

పద్దెనిమిదో పాఠం

మీరు ఈ రోజు సినిమాకు వస్తారా ? రారా ?

నేను ఈ రోజు సినిమాకు రానండి.

అయితే, మీరు ఎక్కడికి వెళ్తారు ?

నేను రవీంద్ర భారతికి వెళ్తాను.

మీరు సికింద్రాబాదు వెళ్ళరా ?

నేను సికింద్రాబాదు వెళ్ళను.

సరే, మీరు రవీంద్రభారతికి వెళ్ళండి.

మేము సినిమాకు వెళ్తాము.

మీరు సికింద్రాబాదు వెళ్ళకండి.

మీ అమ్మాయి సినిమాకు రాదా ?

మా అమ్మాయి సినిమాకు రాదు.

మా అమ్మాయి కమలమ్మగారి ఇంటికి వెళ్తుంది.

గాఢా ! నీవు ఈ రోజు సినిమాకు వెళ్ళకు.

మీ అబ్బాయి సినిమాకు రాడా ?

మా అబ్బాయి ఈ రోజు సినిమాకు రాడు.

మా అబ్బాయి ఈ రోజు నాటకానికి వెళ్తాడు.

రాజూ ! నీవు ఈ రోజు నాటకానికి వెళ్ళు.

సినిమాకు వెళ్ళకు.

నీవు బజారుకు రావు.

నేను సినిమాకు రాను.

పందొమ్మిదో పాఠం

నాకు నిన్న ఒక ఉత్తరం వచ్చింది.

నీకు కూడా నిన్న ఒక కవరు వచ్చింది.

మనకు మొన్న ఉత్తరాలు రాలేదు.

మా తమ్ముడూ మా చెల్లెలూ ఉత్తరాలు రాస్తారు.

నాకు ఈ రోజు సాయంత్రం టపాకు ఒక కార్డు వస్తుంది.

ఒక కవరు కూడా వస్తుంది.

నాకు ఈ రోజు రెండు ఉత్తరాలు వస్తాయి.

మా నాన్నగారికి ఉత్తరాలు రావటం లేదు.

ఆదివారం టపా రాదు.

మాకు ఆదివారం ఉత్తరాలు రావు.

ఈ రోజు మాధవరావు వస్తాడు, నరసింగరావు రాడు.

ఈ రోజు రాధ అఫీసుకు వస్తుంది, లలిత రాదు.

ఈ ఉత్తరం ఎవరికి వచ్చింది ?

ఈ ఉత్తరం మీకు వచ్చింది.

ఈ కవరు ఎక్కడినుంచి వచ్చింది ?

ఈ కవరు విజయవాడనుంచి వచ్చింది.

ఈ ఉత్తరాలు వరంగల్లునుంచి వచ్చాయి.

ఈ రోజు నాకు రాజమండ్రినుంచి ఉత్తరం రాలేదు.

రేపు అదివారం ఉత్తరాలు రావు.

ఇరవై యో పాఠం

మీ నాన్నగారు ఎక్కడ ఉన్నారు ?
మా నాన్నగారు వరంగల్లులో ఉన్నారు.
మా నాన్నగారు ఇప్పుడు విజయవాడలో లేరు.

కమలమ్మగారు ఎక్కడ ఉన్నారు ?
కమలమ్మగారు విజయవాడలో ఉన్నారు.
కమలమ్మగారు ఇప్పుడు కరీంనగర్లో లేరు.

మాధవరావు హైదరాబాదులో ఉన్నాడా ?
మాధవరావు హైదరాబాదులో లేడు.
మాధవరావు వరంగల్లులో ఉన్నాడు.

రాధ ఎక్కడ ఉన్నది ?
రాధ విశాఖపట్ణంలో ఉన్నది.

విజయలక్ష్మి విశాఖపట్ణంలో లేదా ?
విజయలక్ష్మి విశాఖపట్ణంలో లేదు.

మీరు ఇప్పుడు ఎక్కడ ఉంటున్నారు ?
మేము ఇప్పుడు రాజమండ్రిలో ఉంటున్నాము.
మేము ఇప్పుడు కాకినాడలో ఉండటం లేదు.

నీవు ఇప్పుడు ఇక్కడే ఉంటున్నావా ?

అవునండి. నేను ఇక్కడే ఉంటున్నాను.

మీ మామగారు తిరుపతిలోనే ఉంటున్నారా ?

అవునండి. ఆయన తిరుపతిలోనే ఉంటున్నారు.

సీతమ్మగారు కూడా అక్కడే ఉంటున్నారా ?

అమె అక్కడ ఉండటం లేదు.

అమె భద్రాచలంలో ఉంటున్నారు.

రామయ్యగారు కూడా భద్రాచలంలోనే ఉంటున్నారా ?

అవునండి. వారు కూడా భద్రాచలంలోనే ఉంటున్నారు.

భారతి ఇప్పుడు గుంటూరులో ఉంటున్నది.

ఇందిర ఇప్పుడు అక్కడ ఉండటంలేదు.

ఆ అమ్మాయి ఇక్కడే ఉంటున్నది.

రంగారావు ఇప్పుడు హైదరాబాదులోనే ఉంటున్నాడు.

మీ నాన్నగారూ మీ అమ్మగారూ ఇప్పుడు

హైదరాబాదులోనే ఉంటున్నారా ?

అవునండి. మేము అందరం ఇప్పుడు ఇక్కడే ఉంటున్నాము.

మీ ఊళ్ళో చక్కెర బాగా దొరుకుతున్నదా ?

మా ఊళ్ళో చక్కెర బాగా దొరుకుతున్నది.

మా ఊళ్ళో చక్కెర దొరకటం లేదు.

అవునండి. కొన్ని ఊళ్ళలో చక్కెర దొరకటం లేదు.

మా ఊళ్ళో పాలు దొరకటం లేదు.

ఇరవై ఒకటో పాఠం

మీ నాన్నగారు ఎప్పుడు ఇంట్లో ఉంటారు ?
మా నాన్నగారు సాయంత్రం ఇంట్లో ఉంటారు ;
ఉదయం ఇంట్లో ఉండరు.

మీరు సాయంత్రం ఆఫీసులో తీరికగా ఉంటారా ?
నేను సాయంత్రం ఆఫీసులో తీరికగా ఉండను ;
మధ్యాహ్నం ఆఫీసులో తీరికగా ఉంటాను.

మీ నాన్నగారూ మీరూ ఉదయం ఇంట్లో ఉంటారా ?
మా నాన్నగారూ నేనూ ఉదయం ఇంట్లో ఉండము ;
మేము సాయంత్రం ఇంట్లో ఉంటాము.

మీ ఇంట్లో పోతన్నగారి భాగవతం ఉన్నదా ?
మా ఇంట్లో పోతన్నగారి భాగవతం ఉన్నది ;
తిక్కన్నగారి భారతం కూడా ఉన్నది.

మీ ఇంట్లో తులసీ రామాయణం లేదా ?
మా ఇంట్లో తులసీ రామాయణం లేదు ;
వాల్మీకి రామాయణం కూడా లేదు.

మీ ఇంట్లో దోమలు ఉన్నాయా ?
మా ఇంట్లో దోమలు లేవు ;
ఈగలు ఉన్నాయి.

ఆ సినిమా బాగున్నదా ?
ఆ సినిమా బాగా లేదు.

జమున నటన చాలా బాగున్నది.
ఆ సినిమాలో పాటలు బాగున్నాయి ;
పద్యాలు బాగా లేవు.

ఆ సినిమాలో భానుమతి లేదా ?
ఆ సినిమాలో భానుమతి లేదు ;
జమున ఉన్నది.

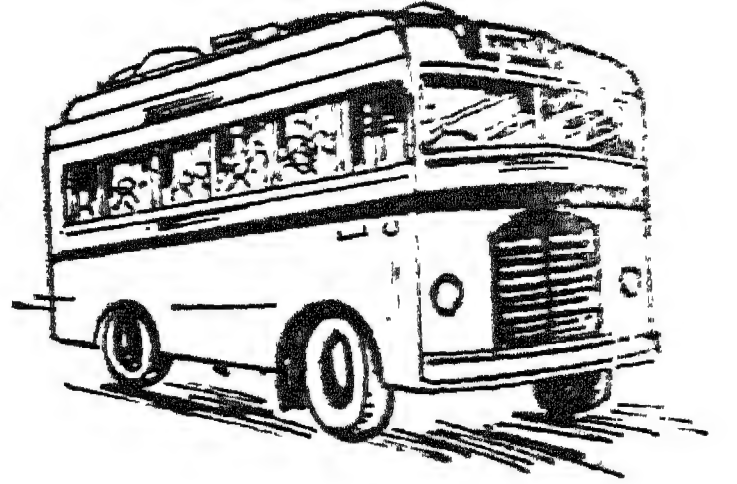
ఆ సినిమాలో రమణారెడ్డి లేడా ?
ఆ సినిమాలో రమణారెడ్డి లేడు ;
పద్మనాభం ఉన్నాడు.

ఈ బుట్టలో ఏమి ఉన్నాయి ?
 ఈ బుట్టలో వంకాయలు, బెండకాయలు
 ఉన్నాయి.
 పాలకూర లేదా ?
 పాలకూర లేదు ; గోంగూర ఉన్నది.

ఈ పెట్టెలో పుస్తకాలు లేవా ?
 ఈ పెట్టెలో పుస్తకాలు లేవు ;
 కాగితాలు ఉన్నాయి.

ఈ బస్సులో కూర్చోటానికి చోటు లేదు.
 నేను రైల్వో వెళ్తాను, మీరు కూడా రండి.
 రైలు డబ్బోలో కూర్చోటానికి చోటు
 ఉంటుంది.

ఇరవై రెండో పాఠం

అతను కుక్కను కొట్టాడు.

అతను కుక్కను దేనితో కొట్టాడు ?

అతను కుక్కను కర్రతో కొట్టాడు.

రాజూ ! నీవు రేపు ఎవరితో వస్తావు ?

నేను రేపు మా నాన్నగారితో వస్తాను.

ఆయన మీ ఇంటికి సామానుతో రాలేదా ?

ఆయన మా ఇంటికి సామానుతో రాలేదు.

ఎమండీ ! మీరు రొట్టెలు దేనితో చేస్తున్నారు ?

నేను రొట్టెలు నేతితో చేస్తున్నానండీ.

మీరు రొట్టెలు నూనెతో చేయరా ?

నేను రొట్టెలు నూనెతో చేయను.

అయన సీతో ఏ భాష మాట్లాడుతున్నారు ?
అయన నాతో తెలుగు మాట్లాడుతున్నారు.

మీరు ఆమెతో మాట్లాడారా ?
నేను ఆమెతో మాట్లాడలేదు.
ఆమె అయనతో మాట్లాడుతున్నారు.
అయన ఆమెతో మాట్లాడుతున్నారు.

రాధ సీతో ఏమిటి అంటున్నది ?
రాధ నాతో ఏమీ అనటం లేదు.

రాధ మీతో చదువుతున్నదా ?
రాధ మాతో చదవటం లేదు.

నరసయ్య రామయ్యతో ఏమిటి అంటున్నాడు ?
నరసయ్య రామయ్యతో ఏమీ అనటం లేదు.

ఆ అమ్మాయి కమలిమ్మగారితో ఏమి చెబుతున్నది ?
ఆ అమ్మాయి కమలిమ్మగారితో ఏమీ చెప్పటం లేదు.

ఆ అమ్మాయి ఆ అబ్బాయితో
మాట్లాడుతున్నది.
ఆ అబ్బాయి ఆ అమ్మాయితో
మాట్లాడటం లేదు.

ఇరవై మూడో పాఠం

ఇప్పుడు ఎన్ని గంటలు అయింది ?
ఇప్పుడు రెండు గంటలు అయింది.

ఈ పని ఎప్పటికీ అవుతుంది ?
ఈ పని సాయంత్రం అయిదున్నరకు అవుతుంది.

ఈ పని మూడు గంటలకు కాదా ?
ఈ పని మూడు గంటలకు కాదు.

ఈ పని తొందరగా అవుతున్నదా ?
ఈ పని తొందరగా కావటం లేదు.

ఆయన ఎక్కడినుంచి వచ్చారు ?
ఆయన తెనాలినుంచి వచ్చారు.

మీరు ఎక్కడినుంచి వస్తున్నారు ?
నేను బజారునుంచి వస్తున్నాను.

మీరు రేపు ఇక్కడినుంచి ఎక్కడికి వెళ్తారు ?
నేను రేపు ఇక్కడినుంచి చిక్కడపల్లికి వెళ్తాను.

ఆ అమ్మాయి ఎక్కడినుంచి వస్తున్నది ?

ఆ అమ్మాయి ఆంధ్ర మహిళాసభనుంచి వస్తున్నది,

నీవు ఈ పుస్తకం మొదటినుంచి చదువుతున్నావా ?

నేను ఈ పుస్తకం మొదటినుంచి చదవటం లేదు.

నేను ఈ పుస్తకం సగంనుంచి చదువుతున్నాను.

మీరు ఈ పుస్తకం మొదటినుంచి చివరిదాకా చదవండి, భాగుంటుంది.

హైదరాబాదులో మీ పనులు పూర్తి అయినాయా ?

అవునండి, మా పనులు అన్నీ పూర్తి అయినాయి.

మీ అబ్బాయి పరీక్ష నెగ్గాడా ?

మా అబ్బాయి పరీక్ష నెగ్గలేదు.

అలితకూడా పరీక్ష నెగ్గలేదు.

ఏమండీ ! ముఖ్యమంత్రి ఎవరు అయినారు ?

శ్రీ రెడ్డిగారు ముఖ్యమంత్రి అయినారు.

ఇరవైనాలుగో పాఠం

నాన్నగారూ! మీ కోసం
రంగారావుగారు వస్తున్నారు.
నమస్కారమండి,
రంగారావుగారూ! రండి.
ఈ కుర్చీలో కూర్చోండి.

నమస్కారమండి,
మీరు నా కోసం వచ్చారా?
అవునండి, నేను మీ కోసం వచ్చాను.

వారు ఎవరికోసం వచ్చారు?
వారు కూడా మీ కోసమే వచ్చారు.

ఈ అమ్మాయి మీ అమ్మయ్యా?
కాదండి! ఈ అమ్మాయి మీ అమ్మాయికోసం వచ్చింది.

అమ్మయ్యా! ఇలా రా! నీ పేరు ఏమిటి?
నా పేరు విజయ. నేను మీ అమ్మాయికోసం వచ్చాను.
రాదా! ఇలా రా! నీ కోసం ఒక అమ్మాయి వచ్చింది.
నాన్నగారూ! ఈ అమ్మాయి నా స్నేహితురాలు విజయ.
మంచిది. ఆ గదిలో కూర్చోండి.

మొదటి పుస్తకము - పదవివరి

అక్షర పాఠం

అవి - वह
 ఏమిటి - क्या
 అందా - झण्डा
 ఇది - यह
 దొమ్మ - चित्र
 మన - हमारा
 చిన్న - छोटा
 పెద్ద - बड़ा
 కాగితం - कागज
 మీ - तुम्हारा
 కుర్చీ - कुर्सी

రెండో పాఠం

నా - मेरा
 అవి - वे
 ఇది - ये
 కాగితాలు - कागज (बहुवचन)
 ఆ - वह
 రోజు - रोज़
 ఏవారం - कौन सा दिन

మూడో పాఠం

అను - वह
 ఇను - यह
 ఆయన - वह
 దొమ్మనామ - दूकान
 ఈయన - यह
 ఆమె - वह
 ఈమె - यह
 అమ్మాయి - बहिन
 అమ్మాయి - बहन
 వాడు - वे
 కార్మికులు - मजदूर
 వీళ్ళు - ये
 కుటుంబ - किसान (बहुवचन)
 వారు - वे
 నాన్న - पिता
 పిల్లలు - बच्चे
 నేను - न
 మేము - हम
 వీరు - ये
 మా - हमारा
 వైద్యులు - दोस्त (बहुवचन)

నాన్నో పాట

మీ - तुम्हारा
 పేరు - नाम
 అండి - जी (आदरसूचक)
 స్నేహితుడి - दोस्त का
 ఊరిపేరు - गांव का नाम

పాట

का

అమ్మాయికి - लड़के को
 ఆయనకు - उनको
 ఇల్లు - घर
 మీకు - तुमको
 పేరు - नाम (बहुवचन)
 ఇతనికి - इसको
 ఎవరికి - किन को ?
 తెలియదా ? - नहीं मालूम ?
 ఏమండీ - अजी
 వారికి - उनको
 ఓటు - मत

పియో పాట

మీరే - तुम्हीं को
 మాది - हमारा
 నావి - मेरे
 ఆవులు - गायें
 మావి - हमारे
 ఉంగరము - अंगूठी
 ఈ యిళ్లు - ये घर
 మేకలు - बकरियाँ
 అతనివి - उनकी
 చిచ్చుబుడ్డి - फुलझडी
 ఈ పిల్లవాడిది - इस लड़के की
 కుక్కలు - कुत्ते
 నమ్రో - उनके

గొడుగు - छतरी
 దుకాణం - దుకాన
 అద్దం - आइना
 మివ్వెన - कंघी

మినిమిద్ పాఠం

మీది - तुम्हारा
 మాది - हमारा
 వాళ్లది, వారిది - उनका
 ఆమెది - उसका
 ఇతనిదా ? - उसका है ?
 కాదు - नहीं
 సంచి - थैली
 నాదా ? - मेरा है ?

తొమ్మిదో పాఠం

ఎంత - कितना
 ఎన్ని - कितने
 యాభై - पचास
 ధర - दाम, कीमत
 వయస్సు - उम्र
 ఇరవయి - बीस
 ముప్పయి - तीस
 ఏండ్లు - वर्ष, साल
 తమ్ముడు - छोटा भाई

పదిహేను - पन्द्रह
 నెలదయి - चालीस

పదో పాఠం

ఇటు - इधर
 కా - आ
 కాకు - मत आ
 ఇద్దరు - दोनों
 మీరు - तुम
 మొదటి - पहला
 చివరి - आखिरी
 చదువు - पढो
 చదవకు - मत पढो
 చెడ్డ - बुरा, बुरे
 నవలలు - उपन्यास
 ఇకవెళ్లు - अब जाओ
 వెళ్లు - जाओ
 వెళ్లకు - मत जाओ
 ఇక్కడ - यहाँ
 కూర్చో - बैठो
 కూర్చోకు - मत बैठो
 రండి - आइये
 కూర్చోండి - बैठिये
 కూడా - भी
 కూర్చోకండి - मत बैठिये
 ఔషధము - दवा

అందరు - सब

గుణేంతము - बारह खडी

పదకొండో పాఠం

పండ్లు - फल

అమ్మటం - बेचना

కొనటం - खरीदना

చూడటం - देखना

పాటలు - गीत

విసడం - सुनना

మాట్లాడటం - बोलना

పోట్లాడటం - झगड़ना

బజారు - बाजार

కాయకూరలు - तरकागिरियाँ

తేవటం - लाना

కంటే - की अपेक्षा, से

చాలా - बहुत

పన్నెండో పాఠం

చూశారా ? - देखा ?

తినావా - खाया ?

పిల్లి - बिल्ली

పాలు - दूध

తాగింది - पिया

గడ్డి - घास

మేయుట - चरना

పదమూడో పాఠం

నిన్ను - कल (गत दिन)

ఎక్కడికి - कहाँ

వెళ్లారు - गये

ఇప్పుడు - अब

వెళ్లుతున్నారు - जा रहे हैं

రేపు - कल

వెళ్తారు - जायेंगे

బడి - पाठशाला

కూడా - भी, साथ

ఎక్కడికీ - कहीं भी

కదూ - नहीं

పదనాలుగో పాఠం

వచ్చారా ? - आये ?

అవును - हाँ

మొన్న - परसों (गत)

రావటం - आना

వస్తారా - आयेंगे

రారు - नहीं आयेंगे

ఎల్లండి - परसों (आगे)

పదిహేనో పాఠం

ఈరోజు - आज
ఎప్పుడు - कब
ఇక్కడే - यहीं भी
దేవాలయము - मंदिर
ఎక్కడికీ - कहीं भी

పదహారో పాఠం

చూట్లాడటం - बोलना
పని - काम
చేయటం - करना
పిలవటం - बुलाना
పోవటం - जाना

పదిహేనో పాఠం

ఎందుకు - क्यों ?
చుట్టాలు - रिश्तेदार
కొనటానికి - खरीदने
పిలవటం - बुलाना
ఇప్పుడే - अभी

పందొమ్మిదో పాఠం

సరే - ठीक
నాటకం - नाटक

పందొమ్మిదో పాఠం

ఉత్తరం - खत, पत्र
సాయంత్రం - शाम को
ఎక్కడినుంచి - कहाँ से

ఇరవయ్యో పాఠం

ఇక్కడే - यहीं
అవునండి - जी हाँ
మామ - मामा
చక్కెర - चीनी, शक्कर
బాగా - खूब, अच्छा
దొరకుట - मिलना

ఇరవయ్యో పాఠం

ఉదయం - सवेरे
తీరికగా - फुरसत से
మధ్యాహ్నం - दुपहर
కోమలు - मच्छर
ఈగలు - मक्खियाँ
నటన - अभिनय
పాటలు - गीत
పద్యాలు - पद्य
లో - में
బుట్ట - टोकरी
పంకాయలు - बैंगन

బెండకాయలు - भिंडी

పాలకూర - पालक की भाजी

గోంగూర - पिटुआ

పెట్టె - पेटी

చోటు - जगह

ఇరవయ్య రెండోపాఠం

కుక్క - कुत्ता

డేనితో - किससे

కర్ర - डंडा

ఎవరితో - किसके साथ

నేతితో - घी

నూనె - तेल

ఏమీ - कुछ भी

అసలు - कहना

చెప్పటం - बताना

ఇరవయ్య మూడోపాఠం

ఎన్ని - कितने

గంటలు - वजे

ఎప్పటికీ - कब तक

అయిదున్నర - साढ़े पांच

కొండరగా - जल्दी

మొదటినుంచి - शुरू से

సగం - आधा

చివరిదాకా - आखिर तक

వెళ్లుట - उत्तीर्ण होना

ఇరవయ్య నాలుగోపాఠం

కొడుకు, కోసం - के लिये

గది - कमरा